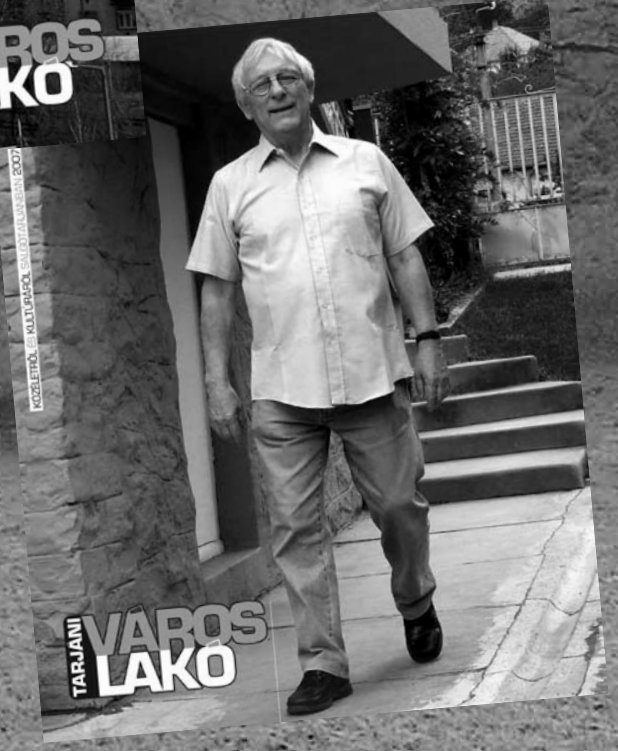
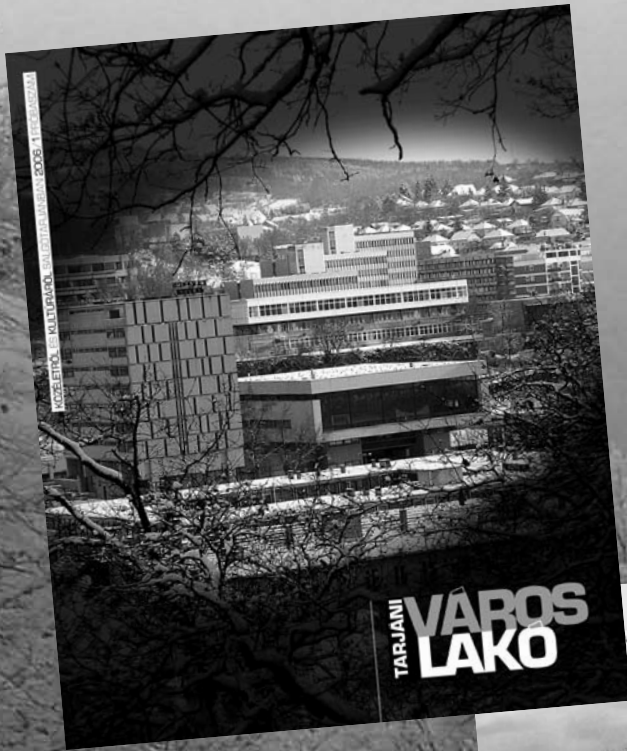

Tarjáni Városlakó

TARTALOM

MÉRFÖLDKŐ

4 ITT A TIZEDIK VÁROSLAKÓ

ARCKÉP

6 VÁLSÁGMENEDZSER, EGY ÉLETEN ÁT

TESTVÉRVÁROSUNK

10 VANTAA - A SZÁZ NYELVEN BESZÉLŐ VÁROS

ZARÁNDOKLAT

14 A „LÉTRATALÁLÁS” TÖRTÉNETE

ELISMERÉS

18 PRÍMA-DÍJ A KIVÁLÓSÁGOKNAK

OKTATÁSÜGY

20 EGY LIBERÁLIS GIMNÁZIUM (ÖN)ÉRTELMEZÉSEI

TÁNCMŰVÉSZET

21 ÉLNEK A PALÓC HAGYOMÁNYOK

EMLÉKEZÉS

22 ESIK A HÓ SALGÓTARJÁNBAN

PUBLICISZTIKA

24 KARÁCSONY KÖZELÉBEN - EGYMÁSHOZ KÖZELEDVE?

KÉPZŐMŰVÉSZET

25 AKCIÓFESTÉSZET ÉS LÁTVÁNYSZOLFÉZS

IRODALOM

27 SZELLEMIKÉP - AVAGY KOMJÁTHY JENŐ VISSZATÉRÉSE...

KULTÚRA

28 NAGY SZELLEMEK TALÁLKOZÁSA

KÖLTÉSZET

29 „MAGYAR VAGYOK TARJÁN VÁROSÁBÓL”

KÖRNYEZETÜNK

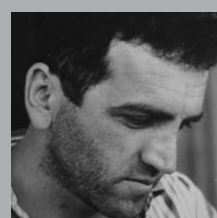
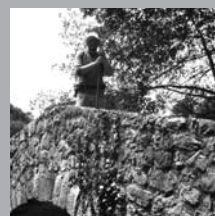
30 A GÓLYÁK NYOMÁBAN

SPORT

32 „FERI, VÁN-E BÁGOLY?”

FILMEK - KIÁLLÍTÁSOK

36 KOVÁCS BODOR SÁNDOR MUNKÁI

Közéletről és kultúráról Salgótarjában ■ TARJÁNI VÁROSLAKÓ ■ 2008/4. (10. szám) ■ ISSN szám: 1788-3741 ■ Ára: 400 Ft

Lapalapító: Ercsényi Ferenc,
a szerkesztőbizottság elnöke

Szerkesztőség
Főszerkesztő: Balás Róbert
Képszerkesztő: Kovács Bodor Sándor
Környezet: Drexler Szilárd
Helytörténet: Cs. Sebestyén Kálmán
Tördelőszerkesztő: Moravszki András
Weboldal: varoslako.extra.hu
E-mail cím: varoslako@yahoo.com

Címlapon: Az első hó
Hátlapon: A salgótarjáni Kálvária-hegy (fotók: K.B.S.)

Kiadja: EF-Team Bt., Salgótarján
Felelős kiadó: az ügyvezető
Postacím: 3104 Salgótarján, Hősök útja 10/a.
Nyomda munkálatok: Runner Média Kft., Balassagyarmat
Felelős vezető: Hajdú József

Lapunk megjelenését a Szabó Miklós Tudományos Ismeretterjesztő, Kutatási és Oktatási Szabadelvű Alapítvány, valamint a Nógrád Volán Zrt. támogatja.

Köszönet a lapszám elkészítésében nyújtott segítségéért

Baráthi Ottónak, Bedegi Győzőnek, Gáspár István Gábornak, Gócs Évának, Kele Szabó Ágnesnek, Kimnek, Papp Ferencnek, Túróczi Mártának, T. Pataki Lászlónak, Varga Zoltánnak

ITT A TIZEDIK VÁROSLAKÓ!

Úgy november eleje táján egyik barátommal beszélgetve szóba került, hogy karácsony előtt a 10. száma is megjelenik a Városlakónak. Barátom reagálása erre lakonikusan tömör és egy alapvetően kulturális lapban nehezen idézhető, én azonban ezt most mégis megteszem: „a fene sem gondolta volna”, mondta ő.

Igaza volt, tényleg kevesen hitték – talán még mi magunk sem –, hogy a mai Magyarországon, pláne Salgótarjánban egy folyóirat, amelyben nincs bulvár; amelyben nincs politikai lejárata, adok-kapok; amelyben nincs horoszkóp és tévéműsor; nos, egy ilyen folyóirat megél több, mint két évet.

Ma, amikor jószerivel csak azok a lapok sikeresek, amelyekben celebek bogárevéseiről, noname „sztárjaink” intim testrészeiről és azok használatáról, magán- és családi életükről és úgy általában: vélt és valós botrányokról lehet olvasni, lapunk léte kisebb fajta csodának is beillik.

A Tarjáni Városlakó azonban mindvégig megmaradt eredeti missziójánál: 10 számon át, két és fél éven keresztül mutatta be szűkebb pátriánk értékeit, a közöttünk élő nagyszerű embereket, alkotókat és művészeket, az elismerésre méltó produkciókat, teljesítményeket nyújtó csoportokat, közösségeket.

Bemutatott sok értékes kezdeményezést, városunk sok-sok történelmi emlékét, közel és távoli múltunk számtalan érdekességét.

Elvittük városunk jó hírét a világba, megmutattuk a világnak, hogy minden ellenkező állítások ellenére is hihetetlenül „gazdag” város vagyunk.

Köszönet ezért MINDENKINEK, aki a lap alkotásában részt vett, akik csinálták, azoknak, akik cikkeikkel és írásaikkal, nem utolsósorban fotóikkal megtöltötték tartalommal a Városlakót! Köszönet Nekik, mert nem pénzért dolgoztak, munkájukat csak nagyon ritkán volt mód (és akkor is csak jelképesen) honorálni. Azért csinálták és csinálják, mert szerették és szeretik a Városlakót.

Köszönet azoknak, akik jelentős anyagi segítséget nyújtva lehetővé tették a lap megjelenését!

Lesz-e 20. vagy 50. Tarjáni Városlakó? Azt hiszem, ezt most egyikünk sem tudja. Ma, amikor a pénzsűke alapvetően befolyásolja mindennapjainkat, akkor bizton állítani és vállalni igen kockázatos lenne.

Mi, akik szeretnénk, ha ez az érték nem veszne el, és megmaradna sokunk örömére; azon leszünk, hogy a megkezdett munka, az értékteremtés ne szakadjon meg.

Azt is szeretnénk, ha még sokan gondolnák ugyanezt a Tarjáni Városlakóról!

A szerkesztőség nevében:

Ercsényi Ferenc
alapító

LAPUNKRÓL MONDJÁK

Kisebb jubileumhoz értünk. A Tarjáni Városlakó 10. számát tartja kezében a Kedves Olvasó. Tíz lapszámból már az olvasók is véleményt alkothattak lapunkról, kis alkotóközösségünk munkájáról, törekvéseiről. Az alábbiakban néhány véleményt adunk közre – a szélrózsa minden irányából.

Mindig nagy örömmel nyugtázom, amikor meglátom a beérkező e-mailek között a „subject” rubrikában a Tarjáni Városlakó feliratot. Ahogyan már szokásommá vált, azonnal ráklikkelek, és átnézem a legújabb számban érintett témákat és megnézem a fotókat – amelyeket eleinte fekete-fehér voltuk miatt szokatlannak találtam, de ma már el sem tudnám másképp képzelni.

Rengeteg középiskolás emléket idéznek fel éppen a színek hiánya miatt. (Nagyszerű fotósotok van!)

Sokszor az általam még ismert képzőművésszel készített interjút azonnal el-

olvasom (szakmai beidegződés), de rendszerint a többi cikket félreteszem egy későbbi, nyugodtabb időpontra.

Van, amikor továbbítok egy-egy számot ismerőseimnek a benne felvetett témák érdekessége miatt.

Kívánom, hogy lendületek maradjon töretlen, és a Tarjáni Városlakó 100. számának megjelenését Salgótarjánban, személyesen – egy nagy partin – megünnepelhessek!

Ivánffy Ágnes

volt salgótarjáni lakos, ma Dallasban élő galériatulajdonos

A Városlakó 10. számának megjelenéséhez gratulálok Nektek. Ez a 10-es szám is mutatja, hogy milyen szükség van egy ilyen színvonalas kulturális, politikamentes folyóiraatra városunkban. Külön dicsérendő, hogy a színvonal az első számtól kezdve semmit sem romlott.

Minden számát élvezettel olvastam, és mindig várom a következő megjelenését. Külön öröm, hogy a korábbi számok az interneten is elérhetőek, így most, hogy messzebb vagyok Salgótarjától, itt is tudom olvasni.

FOTÓK: K.B.S.

További sok sikert kívánok Nektek, és még sok érdekes Városlakót magunknak.

Dr. Gubán Miklós PhD
általános rektorhelyettes, BGF

Köszönöm, hogy elküldted az új Tarjáni Városlakót. Ez megint visszavit a szülővárosomba. Újra láthattam a városkörnyék szépségét, a napi élet folyamatát és a múlt néha fájdalommal teli emlékeit. Megint gondolhattam arra, hogy egy kicsi, határ menti városban kaptam alapot és tudást ahhoz, hogy akárhol megtalálhassam a helyem. Több mint egy év elszaladt azóta, hogy veletek, egypár régi osztálytárrsal és néhány, az USA-ból való kerékpározó barátommal együtt vacsoráztunk a Medvesben. A lap segített, hogy átléphetsem az idő és a távolság árkait. Csak még annyi hiányzik a mágiából, hogy az idő múlását is lelassítsa.

Berkovits László
Volt salgótarjáni, ma New Yorkban élő egyetemi tanár

A Tarjáni Városlakó összes alkotójának gratulálunk a 10. jubileumi számhoz. Erőt és kitartást kívánunk a továbbiakhoz és ahhoz, hogy a jövőben majd a 100. számot is méltóan és együtt tudjuk ünnepelni.

Fürjesi Csaba festőművész
Ars Longa Művészeti Egyesület elnöke

Hiánypótló, új színfoltként jelent meg a salgótarjáni palettán a Városlakó c. lap. Egyedisége, igényessége tükrözte, s tükrözi ma is az alkotó közösség értékrendjét, a városi élet sokszínűségét bemutató írásai pedig e lelkes kis csoport lokálpatriotizmusát. Az eddig felvillantott témák, a bemutatott személyiségek igazolják ezt a kötődést. A Tarjáni Városlakó valóban a salgótarjáni városalakókról, hozzájuk, értük, nekik szól. Olyan salgótarjániak tollából és szemével, akik hisznek abban, hogy a szó ereje még hatni tud, az érték értéket teremt és kötelez, s értik még az írástudók felelősségét is.

Székyné dr. Sztrémi Melinda
Salgótarján polgármestere

Egy ilyen folyóirat létrehozása, mint a Városlakó, Európa gazdag és gondtalan régióiban a helyi polgárság kedvelt időtöltése. A lelkes lokálpatriótáknak van idejük és anyagi lehetőségük arra, hogy önkéntes munkával létrehozzanak helyi kiadványokat, de még az ő köreiben is ritka, hogy ilyen színvonalú és rendszeresen megjelenő lapot alkossanak.

Számomra a salgótarjáni Városlakó ezért kuriózum.

A mi városunkban, ahol számtalan a probléma, és a megoldandó, vagy megoldhatatlan élethelyzetek tömege jelentkezik napról napra, egy ilyen széles kitekintésű, színvonalas lapnak a létrehozása szinte forradalmi tett. Ehhez gratulálok és kívánom, hogy még hosszú ideig legyen erő, bátorság és szellem a Városlakó működtetéséhez!

Kovácsné Túróczi Márta
középiskolai tanár

Jó, hogy van ez a lap, Tarjánnak nagyon kellett már egy értelmiségi réteg, amely elsősorban kultúrával foglalkozik, minden dilettantizmust kizárva. Ez eddig sikerült, a kiadvány színvonala meglepően magas. (Különösen ami a helytörténeti dolgozatokat illeti.) A lap legnagyobb erőssége azonban: a fotók. Ez vonatkozik a 9. számra is: fotóanyaga kiváló, európai színvonalú. Minden kép mögött érzem a koncepciót, s azt, ami nélkül nem lehet művészetet gyakorolni: az érzékenységet, egyéniséget. S Tarján kissé szigorú konstruktivista városképéhez jól illenek a fekete-fehér fényképek.

A 9. szám legjobb közleménye: A csend hangjai. Visszafogottan modern, rendkívül emberi, s emberközel. Minél több ilyen írást a lapba!

Nagy Pál
író, szerkesztő, Párizs

A Városlakó lírai lap, amely zordon környezetben próbál meg életben maradni, gyökeret engedni a repedezett sziklába. Szeretem az ilyen örült vállalkozásokat. Egy igazi városnak kell egy ilyen fórum, hiszen minden városnak vannak álmódzóik az alkotói és az olvasói között is. Az a hely, ahol az emberek már álmodni sem tudnak, meghalt. Az eddig megjelent lapszámok bizonyítják, hogy ennek az orgánumnak a létrehozói tudnak szépet álmodni, tudnak értéket teremteni.

Bedegi Győző
salgótarjáni író, újságíró

VÁLSÁGMENEDZSER, EGY ÉLETEN ÁT

INTERJÚ TARI MIKLÓSSAL

> BESZÉLGETŐTÁRS: KOVÁCS BODOR SÁNDOR

Tari Miklóst alig három éve ismerem. Első találkozásunk egy, a Nógrád megyei innovációs lehetőségeket bemutató film forgatásához kötődik, amelyet Brunda Guszti barátommal készítettünk. Rögtön magával ragadott szenvedélyes előadásmódja, ahogyan a téma szakértőjeként számba vette azokat a kritériumokat, amelyek nélkül egyszerűen nem lehet áttörést elérni ezen a fronton. Remélem, hogy előbb-utóbb becserkészhetem majd egy hosszabb beszélgetés erejéig.

■ Kezdjük a gyermekkorral, úgysis azt tanítják a szakemberek: minden ott dől el.

Heves megyében, Erdőtelken születtem. A háború még zajlott az Alföldön. Szüleim egyszerű gazdálkodó emberek voltak; kertészet, szőlészet jelentette a megélhetést. Volt egy igazi gyerekkori jó barátom, Daru Sanyinak hívták, minden szabadidőnket együtt töltöttük, gyakran együtt is ebédeltünk, hol náluk, hol nálunk. Olyanok voltunk, mint a testvérek. Amikor negyven évvel később találkoztunk, összegeztük gyerekkorunk élményeit. Rájöttünk, hogy tulajdonképpen kerültük a klasszikus gyerekkori csínytevéseket, mert mindig lekötöttük magukat valamiféle alkotással. Szinte lemodelleztük azt az életet, ami körülöttünk zajlott. Akkoriban még a hagyományos mezőgazdaságot művelték a falusi emberek, tehát vetés, aratás, cséplés, szárítás – mindenféle munka ott zajlott előttünk, és ugyanezt játszottuk kicsiben. Kiselejtezett gépkatrészekből működő képes szerkezeteket eskábáltunk, úgy dolgozott, mint egy traktor vagy kombájn, akár csépleni is lehetett velük. Építettünk kis szekereket, fűből búzakévévet kötöttünk, felraktuk ugyanúgy, mint aratáskor a felnőttek, csak kicsiben.

■ Erről most József Attila Szabad ötletek jegyzékének egy részlete jut eszembe: „Vajon arányos-e hozzám most minden, ami van?” Ezek szerint, vele ellentétben, neked boldog gyerekkorod volt.

Mindig valami újnak a létrehozásával kötöttük le magunkat. Többek között abban is versenyeztünk: ki tud szebb hidat építeni ágakból, napraforgószárból. Ívelt híd, kanyargós híd, felüljáró híd, ez mind külön kategória volt. Egyszer egy vulkanikus hegyet is építettem. A belsejébe égetett meszet raktam, köréje szikladarabokat hordtam, és egy csövön keresztül vizet töltöttem a mészre. Elkezdett fortyogni, és egyszer csak kibuggyant a hegy csúcsán a láva.

Azóta is vallom, hogy a jó ötleteket az élet kényszere hozza ki az emberből.

■ Ahogy az angolok mondják: a kényszer a kreativitás szülő anyja.

Egyetértek, mondok is egy példát. Mivel délutánonként nagyon szerettem focizni a többiekkel, ugyanakkor a határban dolgozó szüleim szigorúan rám bízta a naposcsibék rendszeres időközönkénti etetését, ki kellett találnom valamit, hogy a két dolog egymástól függetlenül, párhuzamosan működjön. Ekkor készítettem az első automatikus csirkeetetőt. Az ébresztőóra-felhúzó fülére vékony vászoncsmát tekertem, amely egy tálcát mozgatót le-föl. Beállítottam az etetés időpontját, és amikor csörgött az óra, a felhúzó füle szépen leengedte zsinórt, és a tálcáról leöntötte a kukoricadarát az alatta lévő kiscsirkéknek. Így megszakítás nélkül játszhattunk.

■ Akkor ez egyúttal egy pavlovi kísérlet is volt, hiszen a kiscsirkék azontúl minden óracsőrgésre összeszaladtak, nem?

Erre nem is gondoltam. A legkedvesebb játszóhelyünk a Buttler-kastély mellett lévő botanikus kert volt, amely ma is természetvédelmi terület. A különleges növényritkaságok élményszámba mentek. Mellette egy lápos erdő, mindig zizenyős, mocsaras utakkal, még a legnaposabb időben is félelmetes sötétség volt az összezáródó lombkoronák alatt. Itt ered a Hanyi-ér, ami csörgedezve vitte az üzenetünket a Tiszán át a Fekete-tengerig. A Buttler-kastélyról Mikszáth Kálmán Különös házasság című regényében is olvashattunk. Egy időszakban általános iskolaként is működött, a felső tagozatos osztályokat ott végeztem. Ma már sajnos omladozóban van az egész épület. A kertünk végén volt egy mesterséges tó, valamikor vályogtéglát készítettek innen.

Nyáron úsztunk, halásztunk és csónakáztunk, télen pedig fakutyáztunk a saját szerkezeteinkkel. Korcsolyáról csak álmodoztunk, de a mai napig sem volt a lábamon.

■ Hogy ment az iskola?

Az általános iskolában mindig jó tanuló voltam, nem voltak zúrjeim, mert lekötöttük az időnket valami alkotással vagy a focizással. Szüleim szerették volna, ha gimnáziumban, majd kertészeti főiskolán tanulok tovább, de engem a műszaki témák érdekelték inkább, és így jelentkeztem Pest-erszébetre, az Eötvös Loránd Gépipari Technikumba. Felvételizni kellett matematikából, fizikából és rajzból, ahol az elvárásoknak megfeleltam. Ezzel megkezdődött az életem első kálváriája.

A negyvenfős osztályban ketten voltunk falusiak, a többi pestiek vagy környékbeliek voltak. A jellegzetes hevesi tájszólásomból eleinte gúnyt űztek a pesti „vagányok”, de később, látva az igyekezetemet, alábbhagytott a piszkálgatás. Mai napig is hálás vagyok első padtársamnak, aki egy csepeli bolgárkertész fiaként segített a beilleszkedésben. A tanulás jól ment, kivéve az orosz. Az általános iskolában – tanár hiányában – csak nyolcadik osztályban tanultunk, akkor is az ötödik osztály anyagát, tehát lényegében írni és olvasni tudtunk. A középiskola tanárnője ezt nem akarta belátni, és tőlem ugyanazt várta el, mint a többitől, kíméletlenül követelve. Mindent megtett, hogy megutáljam az orosz nyelvet is és őt is. Ezt mindig sajnáltam, mert mai napig is szeretem és tisztetem az orosz embereket.

(Sőt meggyőződésem, hogy rendszerváltozáskor sem így kellett volna viselkednünk velük, mert sok magyar embernek úgy volt kenyere, hogy a piacuk a termékeinket befogadta. Fokozatosabb átmenetet kellett volna hagyni. Sok magyar cég abban ment tönkre, hogy nem volt ideje átállni a szovjetek által elfogadott alacsonyabb minőségűről a nyugati színvonalra. Így az eladhatatlan termékek miatt csődbe mentek.)

A másik nagy probléma az volt, hogy nem vettek fel a kollégiumba, ezért albérletbe kényszerültem. Tulajdonképpen nem is albérlet, hanem ágybérlet volt az. Egy öreg nénike arra volt berendezkedve, hogy nappal magánbölcsődét működtetett, három-négy gyerekkel, éjjelre pedig négy-öt felnőttet szállásolt ágybérleti formában, s mindezt másfélszobás komfort nélküli lakásban. Tolna megyei dobozgyári munkásokkal összezsúfolódva, télen fűtetlen szobában, egy rozoga vaságyon nyomorogtam. Az esti hangulat mindig jó volt, sokszor vidéki finomságokkal is megkínáltak, de számtalanszor előfordult, hogy vacsora helyett ittam egy pohár vizet, és igyekeztem minél előbb elaludni. Az otthoni tanulás ilyen körülmények között kizárt volt, ezért a tanulószobai lehetőséget kellett kihasználnom.

Az első osztályt keservesen végigszenvettem, de ebből a kegyetlen állapotból valami kiutat kellett találnom, vagyis olyan iskolát, ahol a kollégiumi ellátást biztosítani tudták. Így átkerültem a Váci útra, a MÜM Módszertani Intézetébe, amely ma Katona József Szakközépiskola néven működik.

Jól tanultam, sikeres volt a gyakorlati munkám, többször nyertem iskolai tanulmányi versenyt. Szabadidőmben színjátszással és mozgalmi munkával is foglalkoztam. Nem a száraz ideológia érdekelt, hanem az, hogy mi fiatalok találjuk ki, milyen értelmes programokkal tudjuk kulturáltan eltölteni a szabadidőnket. Nem ittunk, nem cigiztünk, nem drogoztunk!

■ A szüleidtől kaptál támogatást?

Vidéken elindult a kollektivizálás, a téészesítés. Az átmeneti időszakban különösen nehéz volt a boldogulásuk. Kéthavonként egy kis csomagot és némi költőpénzt kaptam. Tizenöt éves voltam, amikor súlyos műtét következtében meghalt az egyik bátyám, egy évvel később agyvérzésben meghalt az édesanyám. Lehet-e még rosszabb?

Kegyetlen szegénységben éltem. Két telet egy ballonkabátban húztam ki. Cipőm sem volt, egyik barátom segített ki egy párral, amelynek mai napig is viselem a nyomait, ugyanis ez egy hegyes orrú, negyvenes méretű volt, az én lábam pedig negyvenkettes. A többbit a fantáziára bízom.

■ Hogy tudtál megélni?

Az iskola adott némi ösztöndíjat. A másik bátyám Budapesten, az építőiparban dolgozott, s hétvégén vállaltak maszek munkát, és engem is befogadtak. Kezdetben, mint segéd munkást foglalkoztattak, később aztán a kőműves szakma minden csínját-bínját kitanultam mellettük. A mai napig is szívesen végzem az ilyen munkákat.

Télen hólapátolástól kezdve a tüzelőhordásig mindent elvállaltam. Egyszer még kutyapécér is voltam. Egy idős, beteg nénike kutyáját kellett a sintértelepre elvinnem, Hűvösvölgyből a Határ útra. Kaptam érte húsz forintot. A villamoson, a peronon kellett utaznunk, többszöri átszállással, és végül a kutya rosszul lett. A hányást nekem kellett feltakarítanom, és a kalauz még meg is büntetett húsz forintra. Erősen deficites vállalkozás lett, de akadtak tanulságai.

Az utolsó iskolai évem közepén súlyosan megbetegedtem, és négy hónapos kihagyás után, csak minisztériumi engedéllyel vizsgálhattam.

■ Szóba jöhetett a továbbtanulás?

Eredményeim alapján igen, de az anyagi helyzetem miatt minél előbb munkát kellett vállalnom, hogy meg tudjak élni valahogy. Az egyik osztálytársammal a budapesti Láng gyárba jelentkeztünk, ahol kimagasló keresetet ígértek, ha nagyméretű csúcstesztgagépen vállalunk fizikai munkát.

Két évig három műszakban gőzturbina-alkatrészeket forgácsoltunk, századmilliméter pontossággal, óriási felelősséggel. Megtanultam a fizikai munka tiszteletét, a műveletek előkészítését, az eszközök, szerzők rendben tartását, azt idővel való gazdálkodás fontosságát és a kereset megbecsülését.

Én egyébként minden egyetem vagy főiskola megkezdése előtt kötelezővé tennék a fiataloknak egy év fizikai munkát, lehetőleg teljesítménybérhez kötve. Természetesen a választott továbbtanulási irányhoz szabva. Egyben ez egy munkahelyi kötődést is jelentene, előszerződés, ösztöndíj és egyéb kapcsolatokon keresztül.

■ Egy, a fizikai munkában is jártas vezető respektje mindig nagyobb a dolgozók körében, és nem is lehet olyan könnyen „megvezetni”. Egyszerűen tudja, honnan jön a dörgés.

Így van. Nos, engem két év után kiemeltek, és a termelési osztályon termelésprogramozó lettem. A Láng Gépgyár akkor volt százéves, óriási ipari tradícióval. Gőzturbinákat, ipari kazánokat, hajódieselmotorokat gyártott. A belső szervezetsége olyan magas fokú volt, hogy egyetemi tantárgyként oktatták. A főnökeim engem is rövid idő alatt megfertőztek az üzemszervezés szépségeivel. Két területen különösen beleástam magamat a részletekbe, bár akkor még kevés szakirodalom volt elérhető ezekben a témákban. Az egyik a hálótervezés volt, ennek is az egyedi gyártásra vonatkozó része, a másik az értékelemzés.

Mindkét témakörnek döntő hatása volt az életemre, és nemcsak a szakmaira. Az egyik megtanít összefüggésében gondolkodni, a másik pedig a funkció és a költség viszonyának elemzésére és azon keresztül állandó kreativitásra serkent.

A munkámból adódóan több pályázatot nyertem vállalati és kerületi szinten, de ami számomra legtöbbet ért, hogy huszonegy-huszonkét éves koromban az idős, nagy tapasztalattal rendelkező kollégáim maguk közé fogadtak, és évtizedeken át élő kapcsolat volt közöttünk. Új termelésirányítási módszereket dolgoztunk ki.

■ Danu Sándorral

■ Apa és fia

■ A mai szakképzésben tanítják ezeket?

Nem teljesen. Én a fent említett két tantárgy oktatását kötelezővé tenném a szakközépiskolák és az egyetemek számára, hisz alaplépései a gyakorlatorientált képzésben nélkülözhetetlenek. Ezek ismerete nélkül nem lehetséges a problémamegoldás lépéseinek gyakorlása, az innovatív szemlélet kialakítása. Ma pedig ez jelentheti a boldogulás alapját. Új termékeket, új eljárásokat kitalálni. Ne robotmunkát végezzünk.

A tűzhelygyárban volt egy agilis főnököm, Gressai Sándor, aki mindig azt kereste, hogyan lehet az emberekből a jó ötletet kihozni. Működött egy mozgalom, az volt a címe, hogy Van egy ötletem. Bármilyen gondolatot be lehetett nyújtani, és azonnal fizettek érte, a súlyának megfelelő összeget. Ez jó volt, de ösztönös, hiányzott az előkészítés, amiben az előbb említett két tantárgy tudatos felkészítést adhat mindenkinek, a maga szintjén. Én a Fűtőbernel már a továbbfejlesztett változatban működtem. Tehát ha valaki naponta végzi a munkáját, és úgy látja, hogy valami nem jól megy, elévült, használhatatlan, veszteséges, és tudna attól jobbat, hozakodjon elő vele, hogy mi a probléma, hogyan csinálná másképp, mit javasol. Ezt évről évre felvállaltam, és minden javaslatot, ésszerűsítést két napon belül kiértékeltem. Kiadtam illetékes szakembereknek, véleményezze technológus, szerkesztő, ha anyagbiztosítás kell, véleményezze anyagos. Röviden kértem a lényegét: megvalósítható vagy sem, előnyös, megtakarítással jár, körülbelül mennyivel. Két napon belül már rá is írtam a pályázatra, hogy mekkora összeget engedélyezek kifizetni jutalomként a „szerzőnek”. A harmadik napon már mehetett a pénztárba felvenni a pénzt. Évente erre 250-500 ezer forint körüli összeget fizettünk ki. Volt olyan személy, aki egy komplett berendezést, egy hiányzó gépet tervezett és valósított meg, kollektív csapattal. A kreativitás benne volt a levegőben, és egymást is inspirálták a dolgozók.

■ Menjünk vissza a Láng Gépgyárhoz. Egyre előbbre jutottál.

A termelési vezérigazgató műszaki titkári teendőit is én láttam el, napi tizenkét-tizennégy órát dolgoztunk az egyik munkatársammal. Akkor készült a Visontai Erőmű első kétszáz megawattos gőzturbinája. Több száz alkatrész gyártása vált szükségessé másfél éves átítási idővel. Hagyományos termelésirányítási módszerekkel már lehetetlenség lett volna úrrá lenni a helyzeten. Kidolgoztunk egy olyan hálótervezési módszert, amelynek számítógépes futtatása az akkori KGM szervezési intézetében történt, és óriási sikert értünk el vele 1970-ben.

Rá egy évre a cég úgy döntött, hogy a vidéki ipartelepítési program keretében új gyárat épít Dombóvárra. A középvezetőket az anyacégtől jelölik ki pályázat útján versenyztetve. Én is megpályáztam, és sikerült elnyernem a termelésvezető munkakört. Huszonöt évesen óriási lehetőséget kaptam. A kukoricaföld kellős közepén megépíteni és elindítani egy kazán- és vegyipari gépgyárat, többnyire kezdő emberekkel, nagyon komoly próbatétel. Magánéletemben is nagy változást hozott, mert kaptam egy vadonatúj, két és félszobás lakást,

és így családotól leköltöztem Dombóvárra. Abban az évben nyerte el a városi címet a település. Ipari tradíció csak a vékony lemezek kategóriájában létezett, főleg a vasutas pálya volt népszerű a környéken. Akadt szabad munkaerő, főleg fiatalok, akikből mi is válogattunk és tanítottunk be a munkatársakat.

A feladatom a termelésirányításon túl a teljes belső folyamatok, bizonylatrendszer, munka- és műhelyrendszer megszervezése és begyakorlatása volt. Néhány hónapon belül működésbe hoztuk a gyárat, és sok értékes terméket szállítottunk a magyar ipar és mezőgazdaság számára.

Négy sikeres év után családi okok miatt úgy döntöttem, hogy elköltözöm Dombóvárról. A régi kollégáim ezt megtudva hívtak Salgótarjánba, a Vegyészhez, termelésvezetőnek.

A gyár lényegében már működött, de ahány vezető volt, annyi helyről érkezett, és mindegyik más irányítási módszert próbált megvalósítani. Ebből zűrzavaros helyzet alakult ki, amelyet nekem kellett helyretenni.

Főleg szervezési feladatokkal kellett kezdeni, majd a felfutó termelés irányításában és a cég fejlesztésében volt jelentős szerepem. Közben a cég elsőszámú vezetői is kicserélődtek, s lényegében néhány hónapon belül egy jól működő gyárat hoztunk létre, amely éveket át a megye egyik legsikeresebb, biztos munkahelye volt.

Salgótarját és környékét nagyon megszerettem. Újra megnősültem és 1977-ben fiam született, akinek légúti érzékenysége volt, és az orvosok környezetváltozást javasoltak.

■ Jöhetett az újabb állomás...

1981-ben a Vegyész központja úgy határozott, hogy a Tamásiban lévő kisebb gyártelepet a Paksi Atomerőmű kiszolgálásához fejleszteni kell. Ezzel összefüggésben az ottani igazgató keresett meg, hogy menjek le termelésvezetőnek és műszaki vezetőnek. Másfél éves szerződéssel kölcsönadott a salgótarjáni cég Tamásiba. Szolgálati lakás, szép környezet, tiszta levegő – a fiam szempontjait mérlegelve vállaltam.

A feladat itt is az volt, hogy az üzemszintű termelőhelyet gyorsan felfejlesszük gyári méretekre, és alakítsunk ki olyan gyártási kultúrát, amely akár exportpiacra is képes termelni. Gyárat építettünk egy gépállomásból, összes folyamattal, eszközzel és termelési kultúrájával úgy, hogy a mai napig is sikeresen működik. Az eredeti másfél éves szerződésből végül hét év lett...

1988-ban döntöttem úgy, hogy visszajövök Salgótarjánba. A Vegyész korábbi igazgatója – Gressai Sándor – akkor már a Tűzhelygyár vezérigazgatója volt, és ő kínálta fel, hogy menjek oda dolgozni, mint igazgatói főmunkatárs. Ez egypár hónapig tartó ismerkedési pálya volt, majd megbízást kaptam a vevőszolgálat-vezetői munkakör betöltésére. Ebben az időben a cég termékeinek országos szervízhálózatát a Ramovill látta el, legalábbis papíron, mert a gyakorlatban sok gond volt velük. Nem fedték le az egész országot, nem volt szakszerű javítás, nem adtak visszajelzést a hibatípusokról, pazaroltak az alkatrészekkel. A feladatom volt, hogy szervezzek meg a saját országos szervízhálózatot, partnerek felkutatásával, szerződésekkel, a szerelők oktatásával, alkatrész- és szerszámellátottsággal, korszerű elemekkel felépítve működtessük. Az első évben már nyolcmillió forint megtakarítást hozott az új rendszer. Iskolapéldaként, több előadást tartottam háztartástechnikai terméket gyártó hazai cégeknek, s a tapasztalatokat a többiek is átvették.

■ Itt már nem termelő egységet kellett átszervezni, hanem szolgáltatót. Mennyiben más ez?

Saját tapasztalataimból indultam ki. Szörnyű, ha egy ápolatlan, felkészületlen szerelő érkezik hozzánk, aki egy koszos, szakadozott reklámszatyorból szedi elő a drótozott szerszámait, és úgy próbál javítani.

A cél tehát világos, a mi szerelőink ne ilyenek legyenek! De erre fel kellett készíteni az országban ezerkétszáz szerelőt, akik vagy szolgáltatók, vagy szerelők, vagy magánszemélyek voltak, és úgy érdekeltté tenni őket a kapcsolatban, hogy ezt komolyan is vegyék.

A vevőszolgálat még ma is annak szellemében működik. Három év után a szolgáltató gyár igazgatójának neveztek ki azzal a célkitűzéssel, hogy alapvetően meg kell változtatni a cég arculatát, az utcai homlokzatát, a belső utakat, az elavult üzemépületek felújításával. Használton kívüli gépek, épületek sorsáról dönteni és nagy lendülettel megkezdeni a kulturált gyár átalakítását.

Beruházási igazgatóként is a régi, elavult állapotok felszámolása volt a feladatom. Évtizedeken át a központi kazánházban fejlesztett gőzzel és melegvízzel ment a fűtés több száz folyóméter csőhálózaton keresztül, óriási veszteséggel. Meg kell tervezni a cég minden épületére a legoptimálisabb helyi fűtést, amely jól szabályozható rendszerben, a leggazdaságosabb üzemmódban, korszerű eszközökkel üzemeltethető. Szabad döntésem volt a tervezők és a kivitelezők versenyztetésében és kiválasztásában, és óriási tempóban, megfelelő minőségben megvalósítottuk az egész cégre kiterjedő fűtésrekonstrukciót.

Válságmenedzseri feladatot kellett ellátnom a volt Bányagépgyár helyén megvalósított Iparfém Kft. területén is. Egy tönkrement gyártelepből valósítottuk meg a jól működő kandallógyárat, amely ma már évenként több mint százezer, különféle típusú elegáns kandallót gyárt, részben nyugati exportra.

■ **Hogy alakultak a felsőfokú tanulmányok?**

A munka mellett levelező tagozaton szereztem hegesztő üzemmérnöki és rendszerszervezői végzettséget, amely jól illeszkedett a szakmai munkához. Többször vettem részt vezetői tréningeken, és nagyon sok szakkönyvem van, sőt társszerzője voltam egy biomassza témával foglalkozó jegyzetnek.

■ **Kudarcok, elismerések?**

A negyvenöt éves szakmai múltba nagyon sok minden belefér. Színes szakmai életet éltem, abban bőven voltak kudarcok is. Sajnos a sikereknek nem mindig tudtunk kellőképpen örülni, pedig ez buzdítja az embert, a kudarcból pedig okulni kell. Nietzsche mondta, hogy a turista megmássza a hegyet, kegyetlen fájdalmakkal, erőfeszítésekkel végre eléri a csúcst, és akkor állapítja meg, hogy közben a táj szépségéből nem látott semmit.

Az elismerésekkel is elégedett vagyok. Ötször voltam kiváló dolgozó, egyszer a kiváló újíto bronz fokozatát, majd nyugdíjazásomkor Eötvös Loránd-díjat kaptam, mint állami kitüntetést.

■ **Hogyan kerültél Nagybátonyba, a Fűtőberhez?**

Amikor társaimmal megvettük a Fűtőbert, először a régi vezetővel próbálkoztunk, de nem jöttek az eredmények. Többször volt igazgatócsere, de a siker elmaradt, egyre nagyobb veszteség képződött.

2000 végén engem bízott meg a cég az új Fűtőber átszervezésével és irányításával. A létszámcsökkentésen túl alapvető szemléletváltozásra volt szükség, ami szigorú, következetes mindennapi munkával már az első évben meghozta az eredményét, és nyereséges lett a cég. Egy évvel később már az egész vállalatnál mi voltunk a legjobbak.

■ **Mivel lehetett ezt elérni?**

Mondok néhány alaplépést: a létszámcsökkentés – hús

százalék alkalmazott, nyolcvan százalék fizikai állomány. Teljesítménybérben kell érdekeltté tenni a dolgozót, a korábbi téblábolást így lehet megszüntetni. Egyemberes műveletet csak egy ember végezzen. Egy munkadarabot egyszer kell megcsinálni, de jól. Ne a javíthatás vigye el a drága időt. Amilyen a munkahelyed, olyan a munkád. Szemétdomb tetején nem lehet minőséget termelni. Általános rend és tisztaság, egységes munkaruha is szimbolizálja az összetartozásunkat. Kimondva egyszerű, de betartatni nagyon nehéz.

Sikeres pályázataink voltak: a központi kazánház megszüntetése, illetve fűtéskorszerűsítés. Új festő- és felület-előkészítő műhelyt építettünk. Ezek mind javították a hatékonyságot, és csökkentették a költségeket. Harmincnégy pontban dolgoztam ki azokat az alaplépéseket, amit a mindenkori vezetésnek folyamatosan szem előtt kell tartania és gondoskodni a betartásról. Az első számú vezető pedig ellenőrizzem.

A vezetői légkör olyan legyen, hogy „A problémákat ki kell beszélni!” elv működjön. A kreatív embereket nagyon meg kell becsülni! Mindenkinek vannak jó ötletei, csak ki kell hozni belőle.

■ **Ha minden gyár így működne, akkor nem lenne ilyen sok baj az országban?**

Szerintem az első hibás lépés már a privatizáláskor megtörtént. Nem kellett volna 100%-os magánosítás, az államnak 51%-ot meg kellett volna tartania minden tulajdonból, 49%-ig magánkézben működjön, a nyereség feles. A multi nagyáruházak 50%-ban legyenek kötelesek magyar árut forgalmazni. Az állami támogatásoknál keményen kikötni az érte járó elvárásokat – A „mit adsz érte?” elv működtetése. Ezt a magánjellegű juttatásokra is érvényesíteni. Sajnos a legtöbb cég naponta szenved a hatékonyság csökkenése és a minőség romlása miatt, mert nincs pénz korszerűbb berendezésekre. A morális problémát látom a legkritikusabbnak: mára kiöregedett a szakemberállomány, és nincs utánpótlás. Gyenge a szakképzés színvonala, nem vonzó a fizikai munka, mert az értékrend összekuszálódott. Óriási a korrupció és a mutyizás.

Kevés az innováció, mert a cégek energiáit leköti a termelés, nincs kutató- és tervezőintézet, az egyetemek pedig nem vállalnak részt a vállalatok támogatásában. Ezért nem gyakorlatorientáltak a felsőfokú végzettségű pályakezdeők.

■ **Merre van a kiút?**

Szerintem saját erőből nem tudunk kilábalni ebből a válságból. Külföldi szakértőket kell behozni, kellő anyagi érdekelttség mellett. Nekünk a mezőgazdaságban lenne a kibontakozás, pl. Hollandiából mezőgazdasági szakembereket kellene hívni az ottani kultúrával együtt és a holland bankrendszert átvenni. Az egész oktatást és szakemberképzést is erre profilírozva, új alapokra kell helyezni. Európa éléskamrája lehetnénk, mert ehhez van természeti adottságunk.

Aggódok a jövőnkért, a fiatalokért. Fontos lenne az egész oktatási rendszerünk átalakítása: gyakorlatra épülő képzés a kreatív emberek kinevelése érdekében.

■ **És hogyan telnek a nyugdíjas évek?**

Mintha mindig szabad szombat lenne, és a hét közben felgyülemlett házi feladatokat egy nap alatt kéne elvégezni. Tréfásan úgy is mondhatnám: a magánéletemben is válságmenedzselést végzek. Életem során eddig összesen hét kertet hoztam helyre, tettem rendbe elhanyagolt állapotukból. De nagyon szeretem csinálni, jó program a fizikai terheléshez.

■ **És a vadászat? Én azt a tréfás mondást terjesztem, miszerint: a vadászat akkor lesz sport, ha majd a szarvasnak is adnak puskát. Számodra mi ebben az öröm?**

Nagyjából most jöttem rá, hogy a vadászatban mi vonz engem. Mint tudjuk, a vezetői munka stresszrel jár. Amíg vezető voltam, a reggeli munkakezdéstől délelőtt tíz óráig a testhőmérsékletem mindig egy fokkal magasabb volt, mint egyébként. Télen is rövid ujjú ingben dolgoztam, nyitott ablaknál, mert a szervezetelemet így kellett lehűteni a felpörgés miatt. Ez a felpörgés hiányzott. Amikor elmentem nyugdíjba, ráéreztem, hogy ezt a hiányt a vadászat helyettesítheti.

■ **Addig nem is vadászta?**

Közel sem ilyen intenzitással, csak úgy hébe-hóba, negyedévente egyszer. De most képes lennék rá minden este. Nem azért, hogy lőjek, hanem a látványért. Gondoskodom mindenről, nekem vannak stabil helyeim, ahol rendszeresen etetem az állatokat, naponta kimegyek. Még ma este is bejárom egy-két helyet, viszem nekik az ennivalót. Körülnézek, milyen nyomokat látok, milyen állat járhat oda, és így tovább. Nagyvadakból egyébként szép trófeagyűjteményem van, de puska nélkül is órákig tudom ámulni a természetet.

VANTAA – EGY TELJES VILÁG!

A SZÁZ NYELVEN BESZÉLŐ VÁROS

A finnországi Vantaa 1977 óta Salgótarján testvérvárosa. A kapcsolat – a salgótarjáni önkormányzat internetes honlapja szerint – elsősorban kulturális területen és az oktatási intézmények között virágzik. Rendszeresek a gyermek-csereüldtetések, gyermektáborozások, a Magyar-Finn Baráti Társaság szervezésében számos tarjáni és vantaai család került baráti viszonyba, amely még személyesebbé tette a két város kapcsolatát. Lehetőség nyílt arra, hogy Salgótarján és Vantaa lakói számára egymás kultúrájának megismerését. Az alábbiakban bővebben is bemutatjuk Vantaa városát, amelynek leghíresebb szülőltje Mika Häkkinen, a Forma-1-es világbajnok autóversenyző.

VIRÁGZÓ TELEPÜLÉS A TERMÉSZET ÖLÉN

Vantaa a kőkorszak óta lakott terület. Az emberi letelepedés nyomai 7000 évre nyúlnak vissza. Bár maga a település ősi, a mai város igen fiatal. Helsingē egyházközség 1865-ben vált Helsinki járássá, majd 1974-ben, újabb névcserevel kapta meg a város a jelenlegi Vantaa nevet. Népességét tekintve ma Vantaa Finnország negyedik legnagyobb városa.

A legkorábbi dokumentum, amely a vidéket említi, egy levél, amelyet Magnus Eriksson király írt ész

szerzetesekhez 1351-ben. Ebben engedélyezi, hogy a Padis kolostor szerzetesei lazacot halászszanak a sebes folyású zúgókon, amelyet most Vantaa folyónak hívnak.

Vantaa városa Finnország leginkább városiasodott régiójának szívében fekszik, és egyre fontosabb világközponttá válik, köszönhetően annak, hogy

Vantaában található Finnország egyetlen nemzetközi repülőtere, amely kiváló légi összeköttetést biztosít a nagyvilággal. Két vasútvonal és öt főútvonal vezet Helsinki központjába. Az E18 út Vantaán halad keresztül, és összeköti a várost a kelet-helsinki Vuosaari Porttal (kikötővel), valamint az oroszországi Szentpétervárral. Tehát, Vantaa nagyon könnyen elérhető, és szerencsére, a város területe mintegy 242 négyzetkilométer, amely bőséges teret ad a letelepedéshez.

Vantaa lakossága mintegy 190 000, amely évente 2500 itt született új vantaai városlakóval gyarapszik.

EGY TARJÁNI FINNUGOR, AKI KIUGROTT FINN-NEK

KRENNER ZOLTÁN ÉS CSALÁDJA SALGÓTARJÁNBÓL KÖLTÖZÖTT VANTAÁBA

Lassan 19 esztendő múlt el azóta, hogy munkavállalási szerződés kapcsán a dél-finnországi Vantaában – Salgótarján testvérvárosában – telepedtünk le. Ez a váltás, mint minden család életében, így a miénkben is óriási változásokat hozott. A számunkra új környezet, az idegen szokások, a teljesen más élet- és munkastílus azt kívánta tőlünk, hogy az eddigi megszokott létünkötől eltérő, új életet kezdjünk élni. Nyugodtan írhatom, hogy újra kezdtük az életünket.

A skandináviai országokra jellemző rendkívül erős szociális védőhálóval már az első hetekben találkoztunk. Iskolakezdés lévén már előre számítottuk, hogy vajon mibe fog kerülni két gyermekünknek az augusztusi beiskolázás. Meglepetve tapasztaltuk, hogy semmibe! Az általános iskolában ugyanis a tankönyvek, füzetek és még az írószerek is ingyenesek. Igaz, a tankönyvek lehetnek használtak is, de mivel a gyerekek vigyáznak a tanszereikre, így ezek megfelelően jó állapotban vannak. Szintén díjtalan az étkeztetés is, ami persze óriási könnyebbség a szülőknek. Az ingyenes iskolai étkeztetés éppen ebben az esztendőben ünnepli bevezetésének 50. évfordulóját. Mivel a gyermekeink nem beszéltek a finn nyelvet, az iskola külön pedagógust foglalkoztatott a felzárkóztatásuk érdekében. Ezt a gyakorlatot minden külföldi diák esetében követték.

Ahogy telt az idő, fontos felfedezés volt számunkra, hogy a társadalom felelős felnőttként kezeli az állampolgárokat, és a polgárok élnek is ezekkel a lehetőségekkel. A barátaink részéről a legnagyobb segítség az volt, hogy felhívták a figyelmünket a kötelességeink mellett a jogainkra is. Például számtalan segítség, támogatás jár a polgároknak, de nem automatikusan. Kérni kell mindent, de mindig csak azt, ami jogos!

Meglepetés volt számunkra, hogy a lakberek rendkívül magasak annak ellenére is, hogy szociális helyzettől függően támogatást lehet igényelni. Szintén borsosak az élelmiszerárak is (pl. 1 kg átlagos kenyér ára manapság 9 euró).

Megszoktuk a vizitdíjat, amelynek rendszere már 30 éve működik, és ma már nem csodálkozunk azon sem, ha egy egyszerű betegséggel – a várólista miatt – csak 10-14 nap múlva kerülünk a körzeti orvos elé. Persze mehetünk a sürgősségi rendelésre is 20 euró leszurkolása után, vagy esetleg kezeltehetjük magunkat magánorvossal is, amelynek díjhatára a csillagos ég.

Kellemes meglepetés volt viszont, hogy nem ismerik a borralaló és a hálapénz fogalmát. A fodrász, a benzinkutas, a taxis, az orvos stb. a fizetéséből él és nem a borralalóból vagy a hálapénzből. Kivételesen talán a pincér, azokban az éttermekben, ahol külön jelzik azt, hogy az ételek árai nem tartalmazzák a felszolgálás díját.

A finn szorgalmas nemzet, és ezt az elért eredményeik is bizonyítják. A munkahelyeken igyekeznek maximumot nyújtani. A munkaidő vége nem szab határt az éppen folyó munkának, és sok esetben szombaton és vasárnap is dolgoznak, ha a határidő úgy kívánja. A munkahelyeinkre való beilleszkedésünk nem volt éppen zökkenőmentes, mert a tökéletes nyelvismeret hiányát nem minden esetben tolerálták. Az adott feladatot egyszer, esetleg kétszer mondták el, aztán elvárták, hogy hibátlanul megoldjuk, hiszen ilyenkor már nem barátok, kedves ismerősök, hanem munkavállalók voltunk.

Kiutazásunk előtt az egész család egy esztendeig tanult finnül, mondhatni intenzíven, mégis Finnországban döbbszünk rá, hogy szinte alig értünk valamit a helyiek beszédjéből.

Nagy tanulság, hogy aki nekivág a nagyvilágnak, annak legalább az angolt, vagy valamelyik másik világnyelvet megfelelő szinten kellene beszélnie. Természetesen az a legjobb, ha az adott ország nyelvét sajátítjuk el, mert ebben az esetben szívesen segítenek a barátok, ismerősök a nyelvtudás tökéletesítésében.

A finnek visszahúzódo, nehezen barátkozó, de barátként rendkívül kitaró emberek. Azt mondják, ha van egy finn barátod, akkor az életed végéig a barátod marad. Törvénytisztelő, becsületes emberek, akik, ha megszületik egy törvény, akkor nem azon igyekeznek, hogy kikapukat találjanak a megkerüléséhez, hanem arra törekednek, hogy betartsák azt. Példa lehet erre az is, hogy a világban készített felmérések szerint, Finnországban van a legkevesebb korrupció. Az üzleti életben mindig megbízható partnerek, azonban a döntéseiket nem kapkodják el. Ez a tulajdonság esetenként hátrányukra is válik.

Finnország rendkívüli természeti adottságokkal rendelkezik, és a finn emberek óvják és védik is ezt a csodálatos természetet. Nyáron, amikor az áfonya, a mocsári szeder érik, a gombák pedig előbújnak az avar alól, benépesedik az erdő. Karjukon kosarakkal járják a sűrűt az emberek, hogy összegyűjtsék a különböző szörpöknek, lekvároknak valót télire. Mi magunk is, ha időnk engedi, gyakran járjuk az erdőt, a kutyáink nagy öröme.

Mint már korábban írtam, 19 éve élünk Finnországban, és ez idő alatt számtalan élményre, tapasztalatra tettünk szert, amelyeket azonban a hely hiánya miatt leírni most nincs lehetőség.

A magyar emberek szeretnek utazni, ezért arra biztatok mindenkit, akinek lehetősége engedi, hogy látogassanak el ebbe a gyönyörű és mindenki számára elérhető országba.

A városnak két hivatalos nyelve van: a finn és a svéd. A jövő azonban nem csupán a gyerekeké, hanem a világ különböző részeiből érkezett városlakóké is.

Jelenleg több mint 100 nyelven beszélnek Vantaában, és az önkormányzat által fenntartott iskolákban 30 különböző nyelven oktatnak. A nemzetköziség nem csak jó kapcsolatrendszerrel jelent külföldön, hanem a multikulturizmus lényegi meghatározója Vantaa városának.

Vantaa villámgyorsan fejlődik igazi nemzetközi és modern nagyvárossá. Vantaában évente 3000 új munkahely létesül. Az a cél, hogy 2015-re 35 ezer új munkahely jöjjön létre. A nemzetközi üzleti tevékenység gyorsan növekszik, különösen a repülőtér környéki Aviapolisban.

A virágzó gazdasági környezet mellett Vantaa a változatos gyermekkultúrájáról is ismert. A gyerekek szülővárosukban is számos lehetőséget élvezhetnek, amelyet a cserekapcsolati utazások révén világszerte is megkaphatnak. A kötelező alapoktatás magába foglalja az ének-zene, vizuális kultúra, irodalom, tánc, színházművészet, cirkusz és építészet tantárgyakat.

Vantaa a testedzésre, sportolásra is kiválóan alkalmas hely. A sportklubok és különféle egyesületek városszerte aktívak. Vantaa kítűnő gyalog- és kerékpárutakat kínál, számos uszodája és gyönyörű természeti környezete vonzza az egészséges testmozgásra vágyókat.

Finnország biztonságot nyújtó európai ország, ahol a lakosságról igen jól gondoskodnak. A lakóinak Vantaa általános oktatást, napközbeni ellátást és egészségügyi gondoskodást kínál. A külföldről érkezettek kedvéért a város angol nyelvű napközi ellátást nyújtó központot és nemzetközi iskolát is fenntart.

A középiskola felsőbb osztályaiban olyan tantárgyak tanulására nyílik lehetőség, mint a kommunikáció, ének-zene, tánc, matematika vagy testnevelés. Nemzetközi érettségit is tehetnek a diákok.

A szakképzést illetően mintegy húsz különböző szakma szerepel a palettán, és az egyetemi felvételi előkészítő tanfolyamok is szinte versenyeznek egymással.

Két műszaki egyetem biztosít széles választékot a továbbtanulóknak. A felnőttek és idősek is számos lehetőség közül választhatnak.

Vantaa magas színvonalú házi ellátást biztosít az időkorúaknak, azért, hogy minél hosszabb ideig otthonukban élhessenek. Az előrehaladott korúak általános egészségi állapotának és jó kondíciójának megőrzésére számos rehabilitációs eszköz áll rendelkezésre. Cél az akadálymentes környezet kialakítása, amely lehetővé teszi az aktív életet az életkortól függetlenül.

Vantaa fényes jövő előtt áll: gyönyörű természeti környezet, gyerekek, álláslehetőségek és megfelelő számú munkaerő, amely a

felkínált sokféle munkát, feladatot ellátja.

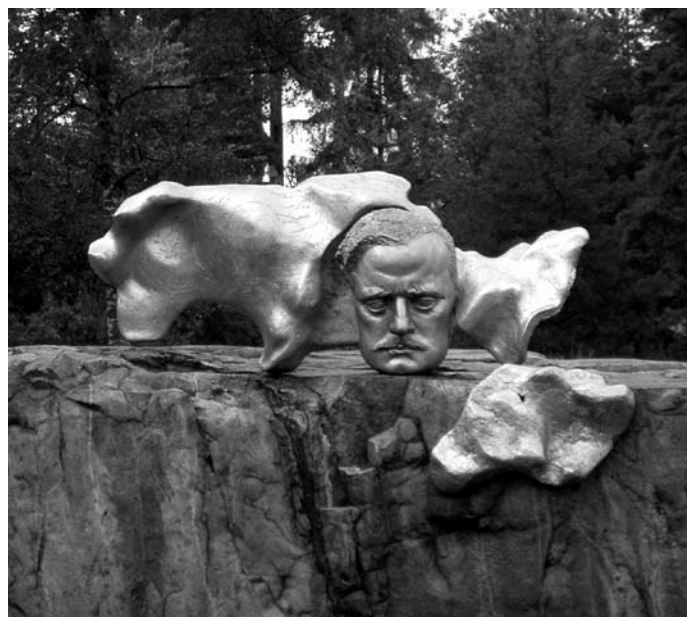
És nap mint nap további jó hírek jönnek. A Heureka Tudományos Központ egy hatalmas kulturális és szabadidőközpont lesz, a Jumbo plaza szomszédságában. A Flamingo szabadidőközpont élményfürdőt, mozit és éjszakai klubot is magába foglal.

Vantaa kiváló üzleti szolgáltatásai számos módon megkönnyítik a vállalkozások életét. A vállalatoknak extenzív tanácsadási szolgálatot kínálnak, nagyon könnyű elérhetőséggel, legyen szó vállalkozásalapításról, jó telephely megtalálásáról, vállalkozásfejlesztésről vagy hálózatfejlesztésről.

Sok ipari és lakópark épült a Helsinki-Vantaa Reptér körül. Aviapolis az egyik leggyorsabban fejlődő terület, nagy nemzetközi üzleti koncentrációval.

Köszönhetően annak, hogy a reptér vasúttal megközelíthető, Aviapolis, az új Vuosaari kikötő, valamint a Hakila üzleti negyed mindinkább egy nagy közös egységgé válik, amely légi, tengeri és szárazföldi úton is elérhető.

Az egyre több, Ázsiába tartó menetrendszerinti repülőjáratnak köszönhetően, az utasok száma robbanásszerűen emelkedni fog a Helsinki-Vantaa Reptéren. Erről a légitikétől juthatunk el a legrövidebb úton a Távols-Keletre, immár heti hét napon keresztül. A reptér szolgáltatásai nemzetközileg is elismertek, és a versenytársak nélküli szabad északi égbolt jó elérhetőséget jelent Európa összes tájára.

FEJLŐDIK AZ ÚJ MARJA-VANTAA KÖRZET

Az új Marja-Vantaa város fejlesztése – a Helsinki-Vantaa Repülőtér közelében – lehetővé teszi azon kiszolgáló épületek megépítését, amelyek fontos részei lesznek a főváros építési szerkezetének. Ez az előfeltétele annak, hogy meginduljanak a lakásépítkezések, és – a főváros szerves részeként – egy hatalmas kiskereskedelmi üzleti központ jöjjön létre a területen. A helyi főterv szerint összesen 27 000 új lakónak nyújtanak lakhelyet és 25 000 munkahelyet teremtenek, amelyből a Marja-Vantaa terv részesedése 17 000 lakó- és 23 000 munkahely.

A Marja-Vantaa lakónegyed kivitelezési munkálatai 2007-ben kezdődtek, amikor a főváros kisajátította a fölterületet, és más résztvevőkkel egyetértésben, hozzáfogott a terv végrehajtásához.

Marja-Vantaa olyan lakó- és munkahelyi területre épül be, ahol a környezetvédelmi szempontok – különös tekintettel a klímaváltozásra és ahhoz való alkalmazkodásra – a városszerkezet kialakításában és az építési anyagok megválasztásában is az építési terv részei.

Ötletek a városi életre címmel nemzetközi meghívásos pályázatot írtak ki, amelynek célja, hogy innovatív tervek szülessenek a XXI. századi városközpont és egy közlekedési csomópontot kiszolgáló épületek megépítésére, amely egy vasútvonal mentén húzódik. A pályázatot Harris-Kjisik építész nyerte a gyümölcs neve Wanda című tervével.

Az új vasútvonal, a Ring Rail Line, az új várost közvetlenül összeköti majd a környező területekkel és az országos közlekedési hálózattal. A Ring Rail Line fontos körvasút a Helsinki Metropolis Területen, továbbá a Helsinki-Vantaa Repülőtérre is elvezet. A Ring Rail Line egyben fontos városi vasútvonal is, amely magas színvonalú tömegközlekedést biztosít a 200 000 városlakónak, hogy elérje 200 ezer munkahelyét. A Ring Rail Line építési munkálatai 2009-ben kezdődnek.

■ A FOTÓKAT A SZERZŐ KÉSZÍTTETTE

A „LÉTRA-TALÁLÁS” TÖRTÉNETE

► VARGA ZOLTÁN

*„Egyetlen ismeret van, a többi csak
toldás: Alattad a föld, fölötted az ég,
benned a létra.”*

(Weöres Sándor)

Ezt a mondatot forgattam magamban, mikor leszálltam a repülőről Spanyolországban. Kissé zaklatott voltam, mert még néhány nappal előtte a munkahelyemen dolgoztam, elmerülve a feladatokban. Maga a helyzet volt kissé abszurd, hogy eljövök ilyen messzire, egy fárasztó tanév után még jobban elfáradni. Bevallom, akkor nagy irigységgel tekintettem azokra, akik nyaralni jöttek ebbe a gyönyörű országba. Nekem más terveim voltak...

De nézzük csak, honnan is indult az „én Utam” története. Első emlékem a Caminóval kapcsolatban az, hogy feküdtem az ágyamban Szegeden, és bámultam a tévét. Az egyik televízióban láttam egy úti filmet az egészről, de akkor még nem keltette fel az érdeklődésemet. Ez 2005-ben volt, ha jól emlékszem. Aztán az egyik könyvesboltban böklászva láttam meg Tolvaly Ferenc könyvét. Néhány hónappal később a világhálón „botlottam” újra a témába. Nem tudtam elkerülni, hogy „szembe ne jöjjön” a Camino. Aztán elkezdtem szépen összegyűjteni és kirakosgatni a mozaikokat. Különböző helyekről gyűjtöttem mindenféle írásokat, és azokból szerettem volna megismerni a Caminót. Így, hogy már tapasztaltam, tudom, hogy nem lehet elmesélni, nem lehet megfilmesíteni, csak átélni szabad. Minden interpretáció – akarva vagy akaratlanul – torzít. Ez is. Tehát, három évvel ezelőtt már elég sok olvasás után kialakult egy kép bennem az Úttal kapcsolatban. Aztán valahogy „félretettem”. 2007-ben kezdtük el tervezgetni az idej nyaralást a barátaimmal. Több lehetőség is felvetődött. Döntöttünk, majd, amikor a repülőjegy megrendelésére került a sor, egyszer csak eszembe hasított ez az egész Camino.

Kis időt kértem, és átgondoltam. 2008 tavaszán aztán tálaltam a többieknek, hogy van egy jobb ötletem. Természetesen, nem arattam nagy sikert. Aztán úgy alakult, hogy többen elkezdtek utána olvasni. A végére ketten maradtunk. Úgy határoztunk, mindenképpen megpróbáljuk. És így érkezünk meg 2008. július 4-én Barcelonába.

Emlékszem, álltunk a barcelonai főpályaudvar közepén, és tanakodtunk. Azt nem tudtuk eldönteni, hogy melyik útvonalat válasszuk. A Francia Útról sokat olvastunk, és arról anyagokat is vittem magammal. Az volt a fej. Az Északi Útról néhány képet láttunk, és olvastam egy nem túl vidám beszámolót, de arról nem volt nálam semmi írásos anyag. Ez lett az írás. Az egész napos fárasztó városnézés után két – láthatóan – nem spanyol fiatalember ült a két hátizsák mellett, és repült az érme. Nem tudom miért, de végtelen nyugalmat éreztem, mikor megláttam, hogy

írás. Már mentem is az ablakhoz, hogy megvásároljam a két vonatjegyet – csak oda – Irúnba. Az angolul nem túl jól beszélő alkalmazott elkerítet. Maradt a távolsági busz. És a több órás további bolyongás, mert csak 23:15-kor indult a buszunk. Viszontagságos, alvás nélküli éjszaka után, reggel hétkor érkezünk meg Irúnba, a francia-spanyol határ mellé. Jobb híján, beszerztünk egy spanyol nyelvű könyvet erről az útvonalról, és nekivágtunk. Innen indult eddigi életem legnagyobb kalandja.

A CAMINÓRÓL

A Szt. Jakab apostol nyughelyéhez vivő gyalogos vagy lovas zarándoklat a kora középkortól elfogadott hagyománya a nyugati kereszténységnek (az Úttal kapcsolatos első írásos emlék 950-ből való). A középkorban három fontos keresztény zarándokhely volt: Jeruzsálem, Róma, Santiago de Compostela. Ez utóbbi népszerűsége is ugyanakkora volt, mint Rómáé. A zarándoklat lényege az, hogy a résztvevők saját, illetve hozzátartozóik bűnbocsánatáért, megtéréséért vágtak neki ezeknek az utaknak. Az egyház üdvözölte ezt a hagyományt, mert az emberi élet Isten felé vezető útjának földi szimbólumát látta benne. A XX. század második felétől vált újra egyre népszerűbbé ez a hagyomány (a Caminót 1960-tól járják újra). Eleinte néhány ezren mentek csak, majd a '90-es évektől jelentősen növekedni kezdett ez a szám. Manapság évente 100-150 ezer ember teszi meg az Utat. Több útvonal is létezik. A két legismertebb: a Francia Út és az Északi Út. Mindkettő kb. 800 km-es. Létezik még Portugália felől is egy útvonal, ennek felfedezése folyamatosan zajlik. A Camino legősibb része az úgynevezett Camino Primitivo (350 km), ami Oviedóból indul Santiagóba. Létezik Sevillából kiinduló útvonal is, mely több mint ezer km-es, és keresztülmegy Spanyolországon, délről északra.

Az Út végén szükséges kitölteni egy részletes kérdőívet. Ezek összesítése alapján úgy tűnik, a Camino kezd mást jelenteni manapság, mint a középkorban. A résztvevők fele spanyol nemzetiségű, a többiek a világ minden tájáról érkeznek (volt szerencsém németekkel, franciákkal, lengyelekkel, csehekkel, osztrákokkal, írekkel is együtt gyalogolni). Az a legmeglepőbb, hogy a „zarándokoknak” csak a fele vallja magát valamilyen felekezethez tartozónak, a katolikusok aránya ezen belül is kevesebb. Tehát nem a vallási meggyőződés a döntő momentum az emberek többségénél, akik útra kelnek.

Bárki bármikor elkezdheti a Caminót. Valamelyik útvonal kezdőpontjához kell csak eljutnia az embernek, és ott minden költség nélkül kap egy credencialt, amely az adatait tartalmazza, és ezekbe gyűjtheti a pecséteket. E dokumentum bizonyítja, hogy az illető zarándok, és jogosult a zarándokszállásokon (alberque) megszállni. Úgy alakították ki az útvonalakat, hogy minden nap fedett helyre érkezzen a vándor. A középkorban minden ilyen szállást az egyház tartott fenn. Az én utam során két kolostori szálláshoz volt szerencsém, a többi az adott tartomány vagy valamilyen baráti társaság, esetleg magánember fenntartásában üzemel. Kb. a felük donatívós, ami azt jelenti, hogy mindenki annyit dobott a perselybe, amennyit gondolt az adott szállásra fordítani. Voltak olyanok is, amelyeknek megszabott ára volt. Ez 3 és 12 euró között mozgott. Emeletes ágyak, zuhanyzók mindenhol voltak, viszont a konyha és a mosógép nagy kincsnek számított. Az étkezést mindenkinek magának kellett megoldania, de akadtak olyan szállások is, ahol meleg étellel várták a megfáradt zarándokot.

A magyarokra oly jellemző zárkózottsággal és félelemmel vágtunk bele. Már az elején több buzaságot is csináltunk. Nem tudtam, hogy mire lesz szükség igazából és mire nem. Az Út, később megtanított arra, hogy el tudjam választani a búzát az ocsútól. A nagyobb gond az volt, hogy hoztam magammal azt, akit Ferihegyen kellett volna hagynom a fáradságával, a bizalmatlanságával, a keseredettségével együtt. De nem bánom, hogy így alakult. Mert az Úton sikerült felismernem, hogy milyen is vagyok valójában. És időnként az is ment, hogy azt meglássam, miért is vagyok olyan. A gyönyörű táj látványa, az emberek őszinte kedvessége, az időjárás gyakori változása és a 12 kilós hátizsák napi 7 órás cipelése hamar válaszút elé állított. Vagy elkezdtem magamból kiengedni mindazt, ami belülről feszít, vagy már indulhatok is haza.

A problémát az tetőzte be, mikor kezdtem érezni, hogy a lábfájásom nem (csak) a fáradság miatt van. Az ötödik napon nagyon rossz döntést hoztunk. Kétnapi távot egy nap alatt akartunk megtenni. A 40 km nagyon elfárasztott, és akkor már tudtam, begyulladt a bokám. Ahogyan a felső bajokkal, így ezzel sem akartam foglalkozni. Még 5-6 napba telt, mire rájöttem, ha nem nézek szembe a külső és belső bajokkal, csak veszíteni fogok ezen a „nyaraláson”. Maradandó élményem volt, mikor szabályosan vonszoltam magam egy igen meleg napon a főút mellett, elhagyladt egy biciklis,

és odaköszönt: „*Buen Camino!*” Az, hogy jó utat kívánt nekünk, és hogy ő pontosan tudja azt, hogy Santiago de Compostelába tartó zarándokok vagyunk, hatalmas erővel töltött el. Lassanként kezdtem felismerni, hogy bekapcsolódtam egy olyan Útba, amelyet több mint ezer éve jár megszámlálhatatlan ember, hasonlóan nehéz helyzetekben, és sokan olyanok is vannak, akik szintén a Caminón járnak, csak nem fizikailag.

A harminc „caminós” napom alatt – kb. 820 km megtételével – lassan lebontottam magamban azt, aki az elindulásomkor voltam, és az építőköveket egy másik elrendezésben raktam össze, egy régi-új embert. Nem hiszek a személyiség gyökeres változásában. Az súlyos személyiségzavar lenne. Inkább azok az energiák, amelyek bizonyos célok felé visznek, azoknak az irányán változtattam. Megértettem néhány dolgot az életemben, amelyet előtte még nem ismertem fel. Úgy gondolom, mélyre sikerült a hosszú gyaloglás közben eljutnom. Persze most sem állítom, hogy ismerem magam, de sokkal jobban, mint annak előtte.

Elkezdtem örülni egy szép kőnek, egy virágnak, egy kedves mosolynak, egy pihenőnek, a tengernek, egy pohár bornak, a lengyel rasztás lánynak, néha még a mindig okoskodó és nagyon fárasztó Rosa mamának is. Cantabriában és Asturiában eljutottam oda, hogy rendbe tegyem magamban azokat a dolgokat, amelyeket évek óta halogattam. Azon vettem észre magam, hogy miközben egyre nagyobb „barátja” lettem magamnak, a többi ember felé is másképpen kezdtem fordulni. Lassú folyamat volt, mely még biztosan most is tart. Ha tudok a többiekkel egy finomat enni, egy kicsit elbeszélgetni – ami gyakran csak abból állt, hogy néztük egymást és a szemek beszéltek –, és el tudom fogadni a nagy esőt és a tikkasztó napsütést is ajándékként, akkor megszerettem magam és az életem, s az engem körülvevő világot is.

Nekem ez a hosszú túra zarándoklattá vált. Jegyzetelésre szolgáló papír mellett, egyetlen könyvet, az Újszövetséget és zsoltárokat tartalmazót vittem magammal. Az elején inkább csak mechanikusan, a vége felé már egyre nagyobb átéléssel olvastam reggel és este is három-három zsoltárt. A több ezer éves szövegek – nem véletlenül imádkozták őket a zsidók Jeruzsálemben zarándokolva – elkezdtek működni. Számomra addig ismeretlen képek elevenedtek meg. Kezdtém átérezni, megérezni a zarándoklat lényegét. Az életritmusomná vált az ima. Nem beszélve a magamban elmondottakról. Hitbeli kérdéseim, gondjaim, elkezdtek a helyükre kerülni. Az, ami nem ment itthon, ott nagyon jól működött. Rájöttem, hogy ez az Út nekem zarándoklat. XXI. századi, de zarándoklat. Istenhez és magamhoz a többi emberen és a természetten

keresztül. Nagy titok ez, melyből sikerült valamennyit megsejtenem. Már biztosan tudom, hogy Úton vagyok, mert a legjobb ott lenni. Az utak véget szoktak érni. A Caminónak a santiago-i katedrális – Szt. Jakab sírhelye – a vége és Finisterre, az Atlanti-óceán partja, ahol mindenki lehetőséget kap, hogy új életet kezdjen – szimbolikusan az Úton használt ruhák elégetésével és a borotválkozással a tengerben. Az utolsó héten nagy nyugalommal gyalogoltunk. A terheimet – minden szempontból – csökkentettem. Amikor elértem az említett két helyet – augusztus 3-án -, valami addig még nem tapasztalt csend és nyugalom vett erőt rajtam. Nem tudtam és nem is akartam semmit mondani. Megérkeztem, megérkeztünk. Azért, hogy felismerjem azt, hogy az Útnak nincs vége. Sőt, igazából most kezdődik.

Több lettem az által, hogy nyitottabban, nagyobb önfegyessel és több akaraterővel jöhöttem haza. De sokkal boldogabbnak érzem magam azért is, mert az egyik gyermekkori barátomat, akivel együtt mehettünk - bár néha már nem tudtunk mit mondani egymásnak - jobban megismertem. Megláthatam fizikai és lelki határait, ami szintén nagyon fontos. Megkaptam ettől az Úttól a lehetőséget arra, hogy változtassak. Valóban, bennem van a létra...

■ Zarándok szállás

PRÍMA-DÍJ A KIVÁLÓSÁGOKNAK

Negyedik alkalommal tartották szűkebb hazánkban Prima-díjátadó ünnepséget. A vállalkozók estélyét a salgótarjáni Megyeházán rendezték, ahol Gazi Ferenc, a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének megyei elnöke – a díjátadás főszervezője –, valamint dr. Takács Ildikó, a Prima Primitiva Alapítvány kuratóriumának tagja köszöntötte a megjelenteket, közöttük Becsó Zsoltot, a megyei közgyűlés elnökét és Székyné dr. Sztrémi Melindát, Salgótarján polgármesterét.

A művészeti kategóriában Földi Péter Kossuth-díjas festőművész, Kovács Bodor Sándor dokumentum filmes, (lapunk munkatársa) és T. Pataki László író, rendező került a fináléba, akik közül Földi Péter nyerte el a Prima-díjat.

Oktatás és tudomány kategóriában a döntőbe dr. Csongrády Béla kulturális szakértő, dr. Simonyi Sándor kutatómérnök és dr. Szomszéd András nyugalmazott főlevéltáros került, akik közül a zsűri dr. Simonyi Sándor munkásságát ítélte az első helyre.

A sport kategóriában Kadlót Zoltán atléta, Szabó Attila testnevelő, kézilabdaedző, valamint a testnevelőként és kosárlabdaedzőként ismert Szarvas család került a döntőbe, ahol a zsűri döntése Szabó Attilának kedvezett. A szavazatok alapján a Szarvas család kapta a közönségdíjat.

JÁRMŰVEKET HAJTANAK A TALÁL MÁNYAI

OKTATÁS, TUDOMÁNY: DR. SIMONYI SÁNDOR – KUTATÓMÉR NÖK

A jelentős találmányokkal rendelkező, 58 éves, pilinyi születésű dr. Simonyi Sándor a szülőfalujában végezte el az általános iskolát, majd a salgótarjáni Stromfeld Aurél Gépipari Technikumban érettségizett, és a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen, 1976-ban szerzett gépészmérnöki oklevelet.

Az elismert szakember már egyetemi hallgatóként bekapcsolódott az intézet gépelemek tanszékén folyó kutatási munkálatokba, ahol az elektromágneses terek speciális ipari alkalmazásával foglalkozott. A diploma után két évvel, 1978-ban az addigi kutatásait egyetemi doktori disszertációban foglalta össze, amelyet „summa cum laude” minősítéssel védett meg, és kutatómunkájának eredménye a mérnökképzés tananyagává vált.

Dr. Simonyi Sándor az egyetem gépelemek tanszékén műszaki tanácsadóként folytatta kutató-fejlesztő munkáját, és ekkor jelentette be első találmányát: járműelektronikai rendszerek elméleti alapjait dolgozta ki, majd a hajtáslánc-irányítási rendszer fejlesztését végezte és irányította. Az automata és automatizált sebességváltó-vezérlőrendszerének fejlesztése során 1986-90 között munkatársaival 24 szabadalmi bejelentést dolgozott ki.

A sikeres kutatómérnök 1993-ban Trigon Electronica néven saját társaságot alapított, amelyet ma is ügyvezető igazgatóként irányít. A Trigon járműelektronikai, mechatronikai járműautomatikai rendszerek fejlesztésével, gyártásával és műszaki kutatás-fejlesztéssel foglalkozik. A cég termékei teherautók, kamionok, autóbuszok, vasúti motorkocsik és mozdonyok, különféle speciális harcjárművek fontos komponensei. Jelenleg több mint kétezer, Trigon motorvezérlő rendszerrel ellátott Ikarus autóbusz fut a világ útjain. A Magyarországon működő összes Bz vasúti motorkocsi Trigon rendszerrel van ellátva.

Dr. Simonyi Sándor 2006-ban alapította második cégét, amely a Miskolci Egyetem első spin off vállalata, s a vállalati és egyetemi tudás ipari hasznosítása, a kutatás-fejlesztéshez szükséges szellemi erő biztosítása mellett a Miskolci és Budapesti Műszaki Egyetem intézményeiből kikerülő, főként nógrádi kötődésű mérnököket is felkarolja.

A Trigon társaság 2002-ben a Palóccorság kiállítás nagydíját, 2003-ban a MEH és a Magyar Menedzser Szövetség innovációs különdíját kapta meg. A cég vezetője 2003-ban az Év vállalkozója címet, 2004-ban a Nógrád megye gazdaságáért díjat, 2007-ben Salgótarján önkormányzatának Pro Urbe-díjat vehette át.

Dr. Simonyi Sándor jelenleg a régió innovációs tanácsának alelnöke és a Magyar Innovációs Szövetség országos választmányának tagja. A megyei Prima-díjat felemelő érzéssel vette át, és egy szép álmhoz hasonlította elismerését, s köszönetet mondott támogatóinak.

- E díj számomra két dolgot jelent – említi dr. Simonyi Sándor. – A díjat a tudomány oltárára helyezték, amellyel egyfelől e fontos jövőépítő fogalmat, másfelől a hozzá professzionálisan kapcsolódó személyek munkáját ismerik el, függetlenül attól, hogy a tudás bővítésében, átadásában vagy hasznosításában fejtik ki tevékenységüket. A második, személyes indítatású. Hálás vagyok egykori tanítómestereimnek, munkatársaimnak, kollégáimnak, amiért egy alkotói kollektíva tagja lehetek, amelyben a szakma, illetve a köz számára is hasznos, jó színvonalú munkát végezhetek. A Prima-díj nem lezárása, hanem mérföld-

köve egy alkotói pályán. Jóleső érzéssel veszem tudomásul, hogy a díj odaítélői szerint is jó úton járok. Gondolataim azonban már a holnap, holnapután teendőin járnak, amelyre elismeréssel komoly ösztönzést kaptam. A díj kötelez a folyamatos tanulásra, az emberi képességek kibontakoztatására, a tudásnak a köz javára való fokozott hasznosítására.

MEGELEVENEDIK A FALU VILÁGA

MŰVÉSZET: FÖLDI PÉTER – KOSSUTH-DÍJAS FESTŐMŰVÉSZ

A modern magyar képzőművészet egyik vezető alakja, Földi Péter egyéni utat jár, aki vidéki, falusi környezetből indult, s a tanulási-felkészülési periódus lezárulását követően is vidéken maradt, és itt dolgozik.

Az 59 éves, somoskőújfalui születésű – és ma is ott él – művész első mentora a falubeli Somoskői Ödön volt. Földi Péter az egri tanárképző főiskola matematika-rajz szakán végzett, majd tanulmányait a Magyar Képzőművészeti Főiskolán fejezte be. 1995-től az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola tanára. A hazai tárlatok rendszeres résztvevője. Publikációiban a gyermekrajzok világát tanulmányozza.

Blaskó János, Seres János és Nagy Ernő volt a mestere, de mély inspirációt kapott a nagy festő-elődök, Rembrandt, Van Gogh, Csontváry és Tóth Menyhért életművéből, alkotásaiból is.

Első, bemutatkozó tárlatát 1973-ban Salgótarjában, majd 1977-ben Budapesten rendezte meg, később többek között 1981-ben a fővárosi Vigadó Galériában, 1985-ben Kecskeméten, 1987-ben Hódmezővásárhelyen, 1996-ban Szolnokon jelentkezett önálló kollektívával, de művei eljutottak egyéni és csoportos bemutatók keretében európai, elsősorban francia, német és holland városok galériáiba is.

Földi Péter festészetének legfőbb ihlető forrása lakóhelye, Somoskőújfalú. Szuverén, öntörvényű, stílustendenciákhoz nem kötődő képi világa, a népművészeti hagyományok jelképes újraértelmezése az egyéni alkotói utat választók közé sorolja.

Pályája kezdetén expresszív, majd lírai absztrakt munkákat készített, később a növényi létforma természetelvű ábrázolása geometriai jelleggel párosult, ezután pedig az állati létezés – madarak, négy lábúak – képbe írása foglalkoztatta.

Festészetének témavilága, megjelenítési módja, kifejezése is különösségekben játszó: képeinek a háziállatok, a baromfiudvar szárnyasai, madarak és falusi emberek a vissza-visszatérő szereplői. A csoda, A karám, Csapda, Fészekhagyók – a képcímek is a falusi, földközeli világot idézik, de Földi Péter ecsetje nyomán a szűk élettér kozmikusá

alakul és tág érvényességűvé nyílik. A vérbő valóságélménnyel átítatott motívumok megjelenítési módját a gyerekrajzok stílusa, a népművészet formakincse és logikája, a művészet ősi konvenciói árnyalják. A furcsa képkivágások, a szokatlan nézőpontok, a síkszerű kompozíció, s az átalakítások-átalakítások, a torzulások-torzítások révén az állati és emberi tulajdonságok elmosódnak, felcserélődnek, váratlanul újszerű mondandókkal telítődnek.

Földi Péter a szellemi hagyományok és a mai kor festészeti törekvéseinek szimbolikus, nagyhatású egyesítéséért kapta 2007-ben a Kossuth-díjat.

A művész úgy fogalmazott: „mind a mai napig hiszek abban, hogy a művészet tud alakítani a világon, segíti a szellemi felismerést, néha képes olyasfajta katarzist okozni, amelytől a jobbító szándék és a belső emberség megerősödik”.

Földi Péter elmondta: arra törekszik, hogy megmutassa, a vidékiségnek is van olyan szellemi súlya az országban, amellyel érdemes foglalkozni. „Ahogy az emberek élnek, ahogy egyik napról a másikra át tudják menteni magukban azt az erőt, ami valamilyen módon segít élni akarni, embernek maradni” – fogalmazott a művész, aki szerint munkái arra hívják fel a figyelmet, hogy a vidék egyáltalán nem a periférián helyezkedik el.

„Éppúgy megvan a maga valósága, megvannak azok az igazságok, amiket egy társadalom egésze átél, csak egy másik szemszögből” – fejtette ki.

Mint mondta, amit fest, abból a fajta valóságból indul ki, ami Somoskőújfalut jellemzi, de közben áttemeli munkáiba a népművészetnek azokat az értékeit, hagyományait, erkölcsi útmutatásait, amelyeket az egyszerűség, lényegre törés, jelszerűség jellemez.

A KÉZ MINDIG KÉZNÉL VAN

SPORT: SZABÓ ATTILA EDZŐ, TESTNEVELŐ

Az 52 éves Szabó Attila hovatovább 30 éve a nógrádi kézilabdaélet egyik főszereplője, aki a pályán, edzőként és testnevelőként is jelentős érdemeket szerzett a megye sportjában. Szabó Attila jelenleg a Bgy. Kábel SE NB I/B-s férficsapatánál irányítja

a szakmai munkát, és a salgótarjáni Beszterce-lakótelepi iskolában tanít.

Az elismert sportember korán eljegyezte magát a kézilabdával. Jobbágyiban nőtt fel, ahol testnevelő édesapja szerettette meg vele a sportágat, és a többszörös megyei bajnok helyi csapatban játszott. 1975-ben az egri tanárképző főiskolára került, ahol testnevelés-biológia szakon szerzettem diplomát. Salgótarjánba a kézilabda révén került, 1979-ben Czímer János edző hívta az Építők csapatába. Azonnal feljutottak az NB I/B-be, de ott nem sikerült megkapaszkodniuk. Szabó Attila az Építők – és a jogutódok – színeiben 1998-ig,

az utolsó tíz évben már játékos-edzőként kézilabdázott, majd 1999-től a szakmai munkát irányította. 2002-ben a felnőtt és az ifjúsági csapat is NB II-es bajnokságot nyert. Az NB I/B-ben fél évig a felnőtteket is edzette, majd csak az utánpótlással foglalkozott. Jelenleg a Bgy. Kábel SE NB I/B-s férficsapatát irányítja.

Szabó Attila az iskolai sportban és az utánpótlásnál is eredményesen dolgozik. A Mártírok úti iskolában kezdett 1979-ben tanítani, majd 1983-ban a Testnevelési Egyetemen középiskolai tanári diplomát szerzett. Ugyanebben az évben a Beszterce-lakótelepi iskolába került, s az intézmények összehívásáig tíz éven át igazgatóhelyettes volt. 1987-ben, az országban elsők között alapított diáksport-egyesületet. A kézilabdázókkal az utóbbi öt évben eljutottak az országos diákolimpiai döntőig, legutóbb a 7-8. osztályos csapata negyedik lett. A budapesti serdülőbajnokságot háromszor is nyerték meg, a korosztályos magyar bajnokságon bronzérmesek is voltak, többször a legjobb nyolc között végeztek.

Szabó Attila a városi diáksportbizottság élén és a megyei diáksporttanács elnökhelyetteseként rendezi a diákolimpiai versenyeket. Az MKSZ utánpótlás-referenseként a korosztályos bajnokságok megyei, régiós és országos versenyeit szervezi. Munkáját Esterházy Miksa- és Bérczy Károly-díjjal is elismerték.

Az egész család a kézilabda bűvöletében él. Felesége, Éva szintén testnevelő, és ő is a kézilabdát oktatja. A két fiuk, Gábor és Tamás is kézilabdázik, mindketten szerepeltek az NB I/B-s tarjáni csapatban.

- Nagy megtiszteltetés, hogy elnyertem ezt a díjat – mondta Szabó Attila. – Pályám során már több szakmai elismerésben volt részem, de ez a mostani azért különlegesen jóleső, mert egy „kivülálló” civil szervezet értékelte elismerésre méltónak az eddigi munkámat. Ez a díj megerősíti bennem azt a gondolatot, hogy érdemes jól dolgozni, megéri kitartani az embernek akkor is, ha éppen nem úgy alakulnak a dolgai, ahogy elképzelte, mert előbb-utóbb elérheti céljait, és elismerik az erőfeszítéseit. Igaz, eddig sem az elismerések elnyerése motivált a munkám során. Az elkövetkezőkben is szeretnék minél jobb eredményeket elérni tanulóimmal, minél több pozitív élményhez hozzásegíteni őket. Az iskolai sport és a kézilabdaversenyek szervezését sem szeretném elhanyagolni. A Balassagyarmati Kábel SE csapatával minél jobb eredményt szeretnék elérni az NB I/B-ben.

FÉL ÉVSZÁZAD A SPORT SZOLGÁLATÁBAN

SPORT: A SZARVAS CSALÁD – KOSÁRLABDAEDZŐK, TESTNEVELŐK

Szarvas József és felesége a Testnevelési Főiskola elvégzése után, 1958-ban került Salgótarjánba. Az eltelt fél évszázad során középiskolai tanárként sok-sok diákkal szerettették meg a sportot. Az egész család elévülhetetlen érdemeket szerzett a salgótarjáni kosárlabda területén.

Zsuzsa néni tizenhárom évig tanított a Tancsics Mihály Közgazdasági Szakközépiskolában, majd 1973-tól megalapozta meg a Pénzügyi és Számviteli Főiskola salgótarjáni intézetének aktív sportéletét. Harmincöt éve vezette be a városban az aerobicot, amelynek foglalkozásait még mind a mai napig vezeti. Nevéhez fűződik a hidrobik és egyéb gyógytornák sikeres alkalmazása. A mozgás öröme sok mozgássérült gyermekkel és idős emberrel ismertette meg. Több korosztály, sokszor nagymama, lánya, unokája élvezheti egyszerre sajátos, bájos hangulatú tornáit. Mind a mai napig fitten, frissen tartja foglalkozásait a város több pontján.

Szarvas Öcsi bácsi a helyi kosárlabdaélet egyik közismert személyisége, aki aktív játékos pályafutását követően mind a férfiaknál, mind a nőknél sikeresen edzősködött, és eközben mindvégig egyetlen munkahelyen, a Madách Imre Gimnáziumban, majd jogutódjában középiskolai testnevelő tanárként szoktatta a diákokat a sport szeretetére. Edzői munkáját befejezve 1993-tól három cikluson át a megyei kosárlabda-szövetség elnöke volt. Kiváló munkájáért 1992-ben a Kós Károly Építőipari Szakközépiskola pedagógusaként a Nógrád Megyei Önkormányzat Veres Pálné-díját kapta meg.

A Szarvas-házaspár a közelmúltban vette át aranydiplomáját, amely azt jelenti, hogy ötven évet töltöttek el a pedagóguspályán.

A sport iránti családi elkötelezettség a gyermekeiknél is folytatódott, ők is ezt a pályát választották. Szarvas Zsuzsa éveken át sikeresen dolgozott testnevelőként, ma pedig nyelvtanárként végzi pedagógusi munkáját. Ifj. Szarvas József a Gagarin Általános Iskola testnevelő tanára, valamint a Salgótarjáni Kosárlabda Iskola nevű sportegyesület elnöke, aki edzőként több mint húsz éve foglalkozik a kosárlabda-utánpótlás nevelésével.

A Szarvas-család jól példázza az odaadó sportpedagógusi munkát. A sport területén nemcsak az elért érmek, hanem több korosztály számára lehetővé tett maradandó sportélmények tükrözik leginkább a család sikereit.

- Nagy szeretetet kaptunk, boldogok vagyunk. – említik az elismerésről. - Az emberek az elmúlt ötven évben megismerték a családjukat. Csendesen, állandó munkában éltünk mindig. Ötven éve élünk itt, ötven éve vagyunk házaspár. Gyermekeink is folytatták a munkánkat. A család díjában benne van a múlt, a jelen és a jövő.

EGY LIBERÁLIS GIMNÁZIUM (ÖN)ÉRTELMEZÉSEI

> Írta: Kovácsné Túróczi Márta angoltanár, ifjúságvédelmi felelős, osztályfőnök

A salgótarjáni Madách Imre Gimnáziumot sokszor illetik a liberális jelzővel. Vajon pozitív vagy negatív minősítés ez?

„A Madách Gimnáziumot választottam, mert liberális iskola és mozgalmas diákélete van.” – írja a kilencedikes kisdíák arra a kérésre válaszolva, hogy miért ebben az iskolában folytatja a tanulmányait.

„A Madáchba adom a fiamat – mondja a fodrásznál az anyuka –, mert az egy liberális iskola, és legalább boldog kamaszkora lesz a gyerekenek, ugyanakkor tovább is tanulhat, ha szorgalmas.”

A másik anyuka meg így válaszol: „Épp ez az, annyira liberális, hogy a gyerek semmit nem fog tanulni, csak elszórakozza a középiskolás éveit. Inkább egy keményebb iskola kell nekik, ami követel.”

A kisdíák a liberális szót valószínűleg a „nyitott” szó szinonimájaként használta; az anyuka, aki a fiának boldog kamaszkort remél, az „elfogadó” vagy „szabadelvű” jelentést emelte ki; míg a másik anyuka éppen a túlzott „engedékenységet” miatt kritizálta.

És valóban, a „liberális” szó értelmezése mindegyik jelzőt magában foglalja. Az Idegen szavak szótára szerint a liberális szó jelentése a következő: „1. szabadelvű; a liberalizmus híve, 2. engedékeny, elnéző, 3. bőkezű, nagylelkű, nagyvonalú...”

Vajon hogyan határozza meg a liberális szó fogalmát az iskola a saját pedagógiai programjában? „Összetett célú intézményünk a személyiségközpontú pedagógia megvalósításával és egy széleskörű differenciálást tükröző oktatási rendszer létrehozásával eredményesen igyekszik felkészíteni tanulóit a közép- és emelt szintű érettségire és az azt követő egyetemi, főiskolai és egyéb felsőfokú tanulmányokra, valamint a szakközépiskolában a 13-15. évfolyamokon működő szakképzésre. Biztosítja a kor követelményeinek megfelelő tudás- és műveltség tartalmát, és olyan személyiség kialakulását segíti, amelyben a testi és szellemi fejlődés egészséges és kiegyensúlyozott összhangjára épülő pozitív életfilozófia jelenik meg.

Bár a liberális szó el sem hangzik, annak legfontosabb gyakorlati elemei és kulcsszavai megfogalmazódnak, és ennek megfelelő iskolánk napi gyakorlata is.

A mi felfogásunk szerint, a liberalizmus, maga az értelmes rend. A liberalizmus nem jelent szabadosságot, túlzott engedékenységet, vagy ahogy a pedagógiájában mondják, „laissez faire”,

a mindent ráhagyás módszerét. Éppen ellenkezőleg. Nagyon sokszor átdolgozott és rendszeresen átgondolt követelményrendszerünk van, akár a tantárgyi követelmények, akár a házirend vagy a működési szabályzat terén. Ugyanakkor liberális felfogásunk magában foglalja a személyiségközpontúságot, a másság elfogadását, a differenciált és sokrétű foglalkoztatást. Ez sok és kemény munkával jár.

Nem feltétlenül elhatározás kérdése az, hogy egy iskola liberális-e vagy sem. Ez gyakran abból a társadalmi igényből fakad, hogy helyet kell találni, annak a nagyszámú diáknak, akik nem tartoznak, illetve tartozhatnak a vékony elithez,

és nem tartoznak, vagy nem akarnak tartozni a szakmunkásképzéshez, mert a jövőjüket másképpen képzelik ők maguk, vagy a szüleik. Ez egy nagyon színes, nagyon eltérő értékekkel, képességekkel rendelkező réteg, amelyhez az iskola csak liberálisan, nagyfokú nyitottsággal, széleskörű differenciálással és elfogadással viszonyulhat.

Az osztályozó konferencián az osztályfőnökök sok esetben így kezdik az osztályaik bemutatását: „Az osztályom nagy szélsőségek között mozog: vannak nagyon gyenge tanulók, számos bukkással és magas hiányzással, és szinte ugyanennyien jeles rendű, vagy kitűnő tanulók megyei és országos eredményekkel. A többség 3,5 és 4,00 átlag körül mozog, de közülük többen kiemelkedő művészeti, sport-, vagy egyéb iskolán kívüli eredménnyel dicsekedhetnek.”

Vannak gyengébb képességű diákjaink, de sokkal többen tartoznak azok közé, akiknek a szorgalma és a motiváltsága nem kielégítő.

A motiváltság hiánya az iskolák legnagyobb problémája napjainkban. Mi úgy próbáljuk ezeket a diákjainkat is az iskolához kötni és nevelni, hogy nagyon színes és sokrétű tanórán belüli és kívüli

tevékenységet kínálunk, amihez karizmatikus, nagy lelkesedéssel dolgozó tanárszemélyiségek kellenek.

Az iskola vállalt profilja a magas szintű testnevelés és versenyszerű sport, aminek következménye, hogy megyei, sőt országos versenyeken is kiemelkedő eredményeket ér el a Madách.

Kele Szabó Ágnes tanárnő vezetésével iskolánk megyei médiaközpont, itt rendezik a megyei rajzversenyeket, havonta új kiállítás nyílik az iskola Fayl Frigyes galériájában, számos diákunk vált és válik neves művésszé, és rendszeresen állít ki nem csak az alma materben, hanem országos tárlatokon is. Tíz-húsz-harminc fő tesz évente érettségit négy művészi vagy médiatárgyban: média; rajz és vizuális kultúra; ének-zene és társadalmi nyilvánosság a média tükrében.

Van képzett drámapedagógusunk Bajczárné Gyenes Erzsébet személyében, aki Králik Zoltán tanár úrral karöltve drámaszakkört vezet, és a tehetséges színészpalántákkal évente legalább egy,

néha két teljes darabot adnak elő az iskola nagy örömeire. De a városi Vertich és KiViSzi színpad főszereplői is madáchosok.

Van egy teljes hét, amikor „reneszánszul” élünk, énekelünk, festünk, vetélkedünk, táncolunk, játszunk, öltözködünk, eszünk és írunk.

Az éves program láttán sokan megjegyezték, hogy több rendezvényünk van, mint egy művelődési háznak: szaktárgyi versenyek, vetélkedők nem csak magyarul de angolul és németül is, Christmas party, kórustalálkozó, érdekes emberek előadásai... és akkor még nem beszéltem az iskola nagy ünnepeiről, jelvényavató, szalagavató, farsang, ballagás...nem folytatom.

Sokat mond el a liberalizmusról az ifjúságvédelmi problémák és a deviáns viselkedés kezelése is. Bár az utóbbi időben egyre több ilyen esettel kell szembenéznünk, az országos helyzethez, de akár a helyi középiskolákhoz is viszonyítva, kevés ifjúságvédelmi vagy fegyelmi ügyünk van. Ahhoz képest, hogy mennyi hátrányos helyzetű, vagy különböző családi problémákkal küszködő gyerekünk van ezen a „hátrányos helyzetű” területen – beleértve Salgótarját és azt a 40 települést, ahonnan a diákjaink bejárnak –, ennek a számnak jóval magasabbnak kéne lennie.

Ennek a pozitív ténynek a legfontosabb oka a megelőzés és a gondos odafigyelés, ami az osztályfőnökök munkáját dicséri. A figyelem és fegyelem!, nagy empátiakészség és az iskolavezetéssel, illetve az ifjúságvédelmi felelőssel való együttműködés lehetővé teszi, hogy magas hiányzás, vagy kirívó magatartási problémák miatt ne hulljanak ki diákok az iskolából.

Végül mindenféle értelmezésnél többet mond el a liberalizmusról iskolánk gyakorlata a másság elfogadása tekintetében. A levelező tagozatunkat is beleértve tizenegy sajátos nevelési igényű tanítványunk van: kerekese székese, nagyothallók és siketek, vagy más kisebb fokban sérült fogyatékkal élők. Hét tanuló a nappali tagozaton tanul teljesen integrált körülmények között, úgy hogy azokból a tárgyakból, amiből esetleg nehézségeik vannak, külön korrepetálást kapnak még délutánoként. Négy tanuló a levelezőn készül az érettségire, megkapva mindazt a segítséget, ami legjobban hozzásegíti őket a sikerhez, beleértve a sajátos tanítási és vizsgáztatási módszereket, pl. jeltolmácsokat.

A liberalizmus sokféleképpen értelmezhető fogalom a mai magyar közéletben, akár oktatásról, akár médiáról, akár politikáról van szó. A mi iskolánk, meggyőződésem szerint, egy pozitív értelmezése ennek a fogalomnak, mert a liberalizmus legfőbb értékeit a mindennapi gyakorlatával hitelesíti.

Nagyon sok területen kell még fejlődnünk, és időről időre ellenőriznünk kell, hogy jó úton haladunk-e. Ezt az ellenőrzést a közvélemény is megteszi minden évben, amikor a nyolcadikos diákok a jelentkezési lapokat benyújtják, kétszer-háromszor többben, mint a felvehető létszám. Valószínűleg azért, mert a Madách egy jó, liberális gimnázium.

Megjelent a salgótarjáni Madách Imre Gimnázium 2008-as emlékkönyvében

KIVÁLÓ MINŐSÍTÉST KAPOTT A NÓGRÁD TÁNCGYÜTTES ÉLNEK A PALÓC HAGYOMÁNYOK

Eddigi történetének legnagyobb sikerét aratta nemrégiben a Nógrád táncgyűttes, amely Hajdúböszörményben, a Néptáncosok Országos Bemutató Színpadán kiváló minősítést kapott. A fesztiválon nyolc együttes vett részt, ilyen jó eredményt azonban a salgótarjáni együttes mellett mindössze egy csapat tudott elérni.

A bemutatón az öttagú zsűri több szempontból is pontozta a csoportokat, így például figyelembe vették a dramaturgiát, a színpadi megjelenést, az éneket, a koreográfiát és a zenei kíséretet.

- Nagy örömeinkre szolgált, hogy a zsűritagok rendkívül jónak értékelték a Nógrád táncgyűttes énekhangját – említi Szabó János, a táncgyűttes művészeti vezetője. – Ezt mutatja az is, hogy az előttünk értékelt hat csoportból négyen is példaként hozták a Nógrádot. Szintén elismeréssel illették együttesünk viseletét, amelyre már tavaly, Nagykállón is díjat kaptunk. Ezúttal külön is kiemelték, hogy nem csak a lányok viselete volt szép, hanem a fiúk is változatosan öltöztek.

Mint megtudtuk, a zsűri elismerően szólt arról is, hogy a nógrádiak tudatosan vállalják palócságukat. Pál Lajos népzeneész arról beszélt, hogy a Hruz testvéreket semmilyen kritikával nem tudja illetni, mert mindketten nagyon jó zenészek és az apjuk is az volt, a palóc zenében pedig kimondottan ők a legjobbak. Szabó Jánosról a zsűritag kiemelte, hogy az együttes művészeti vezetője már harminc évvel ezelőtt is jól ismerte a palóc zenei és táncgyűttes hagyományát, de amikor szükséges volt, egy főiskolát is elvégzett, és most már tudományosan is alá tudja támasztani a táncok eredetiségét. A zsűri elnöke azzal zárta az értékelést, hogy a Nógrád táncgyűttes produkciója nagyon magas színvonalú előadás volt.

- A minősítőre a felkészülést Paluch Norbert kollégámmal már két évvel ezelőtt tervezni kezdtük, amikor eldöntöttük, hogy mit, kikkel szeretnénk elkészíteni, majd 2007 tavaszán elkövetkezett a megvalósítás korszaka – folytatta Szabó János. – Az alaposan előkészített minősítő programunkat bemutattuk a Nagykállón megrendezett országos fesztiválon, ahol két elismerést is kapott a csoport: a legszebben öltöztetett együttesnek járó díjat és előadói dívdíjat. Erre a sikerre alapoztuk azt a reményünket, hogy az ideai minősítőn is esélyesek vagyunk a jó szereplésre. Az indulás előtt a táncosoknak azt mondtam, hogy biztos vagyok a kiváló minősítés megszerzésében. Ezt így éreztem, de biztos, hogy szavaim pedagógiai hatással voltak a táncosokra.

A művészeti vezető elismerően említette, hogy a csoport nagyon jól teljesített, mindenki minden idegszállal a minősítőre koncentrált. A főiskolások és egyetemisták szinte a táncházba jöttek haza az utolsó két-három hétvégén, és onnan utaztak vissza, Szegedre, Sopronba, Budapestre, Egerbe, Jászberénybe és Debrecenbe. Rengeteg energiával, egymást biztatva és segítve teltek a próbák.

Az eredményhirdetés után többen elsírták magukat örömeikben, a fiúk közül is.

- Biztos vagyok abban, hogy ez a siker a jövőnkre is kedvező hatással lesz – említi Szabó János. – Szerencsére a közvetlen utánpótlásunk is nagyon erős. Jövő szeptemberben be kell hoznunk őket a Nógrád-ba, amely után 57 taggal minden idők legnagyobb létszámú Nógrád táncgyűttesét mondhatjuk majd magunkénak.

ESIK A HÓ SALGÓTARJÁBAN

> BEDEGI GYÓZŐ

Észrevetted már, hogy Salgótarján csöndesebb a hó alatt, mint egyébként? A puha fehérség ölelésében megszépül, megtisztul a város, mintha az indulatok is alábbhagynának benne, és csak a felszín alatt fortyogna az olthatatlan magyar betegség, a magyar átok, a békétlenség.

Így volt ez régen is, ötven évvel ezelőtt is.

Furcsa ezt kimondani: ötven évvel ezelőtt.

Hatvanéves lettem.

Számok. „Hosszú élet”, „nyúlfarknyi élet”, valahogy így szokták mondani, de egyik sem igaz, hiszen mindkettő egyszerre igaz. Ezt csak azok tudhatják, akik megélték ezt a kort.

Rengetegen vannak, akik nem érhették meg. Elátkozott nemzedék ez. Emberek, ismerősök, barátok, akiket szerettem, Deák Feri, Hidvály Pisti, Hibó Tomi, Gótai Laci, Muzsnai Öcsi, Czimer Jancsi, Marschalkó Zsolti... Hosszú a sor. Fiatalon mentek el. Olyan jó lenne, ha rájuk, emlékezne valaki később is; ha valaki tudna írni róluk; ha valaki be tudná mutatni őket a fiatalabb korosztálynak, hogy itt és így éltek ők, és itt élt még Czinke Feri is, Iványi Dönci bácsi is, Horváth Pista is, és az a valaki tudna mesélni róluk, róluk, akik így együtt alkották a várost; akik így együtt tették várossá Salgótarján.

Így, Karácsony közeledtével, ha hó van, mindig eszembe jut a Nemzeti előtt, a dobkályhán sülő gesztenye illata. Utcai árus örvendeztette és csábította ezzel a csemegével a városlakókat. Érzem Édesanyám kezének szorítását, ahogy mentünk arra, a gesztenye illatát, amit nem mertem sohasem kérni, mert drága volt, de azért néha megálltunk ott, és csúcsos zacskóvá tekert újságpapírban, kaptam néhány szemet a meleg csodából, amit azonnal a télikabátom zsebébe süllyesztettem, ahol varázslatos meleget csinált elgémberedett ujjaimnak. Csak akkor kezdtük elcsipegetni, amikor már langyosodott.

A piacra mentünk ilyenkor. A piac akkor még a postával szemben, a vasútállomás mellett helyezkedett el. Zegzugos, fabódékból, standokból álló utcácskái megannyi érdekes dolgot rejtettek. Erre a piacra már csak kevesen emlékeznek, pedig, talán ez volt Salgótarján legjobb piaca. A vasúti töltés túloldalán, hosszasan elnyúló másik piac már csak halovány mása volt ennek, ami áldozatul esett a városrendezésnek. Annyi minden esett áldozatul a városrendezésnek.

Elnézegetem néha Szendrei Mikó Zoli (szemizó) honlapját az interneten, és élvezettel bogarászom a „nógrádi völgyváros” oldalai között a régi fotókat. Ennek a régi piacnak is látszik a főtér felőli csücske az egyik képen.

A múltkor néztem át a családi negatívát, de egyetlen fotót sem találtam, amin ez a piac rajta lett volna. Úgy van ezekkel a dolgokkal az ember, hogy, majd csinálók róla fotót, majd megörökítem, aztán egyszer csak már nincs ott, elveszett visszahozhatatlanul. Pedig volt fényképezőgépünk, már akkoriban is. Mulatságos fekete doboz volt. Az egyik csücskén kellett belenézni..., de kattant, és kép is lett a pillanatból.

A gesztenye melegsége, a gyermeki elégedettség, a piac, a hó segít emlékezetembe idézni a Táncsics utcát. Az Acélgár Salgó-kapujával szemben, a Magazin után kezdődött, és meredeken kúszott fel a

hegyre. A Táncsics utca volt a szánkópályánk. Ott törtem el a csuklómat is, amikor Karácsonyra kapott kurbilis korcsolyámmal immár sokadszor repesztettem le a havas, jeges, keményre szánkózott kocsúton, de Utasi néni, akivel mi gyerekek örök harcban álltunk, ezúttal felszórta troszkával a kocsit egy darabon, minek következtében életem első csuklótörését szenvedtem el.

Utasi néniéknél laktunk albérletben. Az akciója nem ellenem, hanem a gyermekszívaj ellen irányult. Nem szólhattam semmit. Ő felnőtt volt, mi csak gyerekek voltunk. Akkoriban még nem volt divat, hogy a szülők berohangáljanak az iskolába, és megtorolják a tanítón a legtöbbször jogosan elcsattanó pofont, kokit, körmöst, seggre verést.

A gyerek gyerek volt, a felnőtt felnőtt. A gyerek dolga a csínytevés volt, a felnőtté meg az, hogy megfékezze. Egyik sem haragból vagy gyűlöletből eredt. Tettük a dolgunkat. Nem volt kisebbségi felhorkanás, felnőtt acsarkodása a felnőtt ellen a gyerek miatt, nem volt panasz az ombudsmanhoz, pedig bevették az ablakot akkor is, beken-tük a kilincset szarral, kiengedtük a nyulakat az ólból, leveleztünk az óra alatt, még kabátokat is felgyújtottunk, igaz, csak véletlenül, gyufalövöldözés közben...

Mi gyerekek tettük a dolgunkat, és igyekeztünk megúszni a következményeket. Nem voltak ezek a nagy, gyűlölettel egymásnak feszülések, vérre menő verekedések...

Furcsa világ lett ez a miénk. Azt mondják az okosok, hogy a tévé, meg a számítógép az oka, meg a sok harcos játék, a filmek a tévében. Ugyan kérem! Az én koromban tele volt a vasárnap délelőtti matiné előadáson az acélgyári mozi gyerekekkel a lövöldözős orosz filmekben, és harsány üvöltéssel honoráltuk, ha a gaz fasisztát sikerült végre szuronyra tűzni. A délután azzal telt, hogy pu-puztunk a disznóolak között a Ferenctelepen, a hamuhegyen meg csúzlival, nyíllal, u-szeggel harcoltunk. Csoda, hogy még maradt szemünk.

Krivanek Rezső, Szmolica Gabi, Boross Dodi nagy harcosok voltak Sutyival együtt, és bizony meg is sérültünk néha, de a szüleink mégsem feszültek egymásnak gyilkos indulattal. Nem is értettük volna, miért, hiszen mi csak az „ellenséget” győztük le. A fasisztát, aki hol én voltam, hol más. Még bandaháborúztunk is, aminek következtében egy öt centis nád nyílhegydarab beletört a fejembe. Kétségtelen telitalálat volt. A lövés hátulról ért, két hétig hordtam a fejemben a nyíldarabot, mire annyira elgennyedt, hogy ki tudtam piszkálni a bőr alól. Aztán nyomogattam a helyét titokban. Meggyógyult. Orvos sohasem látta, gyógyszer, kötést sem látott, a szüleim is csak évekké később tudták meg.

Szerencsém volt. A hamuhegyi sebesülésemre még büszke is voltam.

A tévéképernyőinken ott éktelenkedik a piros meg sárga körben a tizennyolcas, tizenhatos, tizenötös, meg tizenkettes, hogy emlékeztessen minket, felnőtteket, hogy mi hülyék vagyunk, mert nem tudjuk egy film időtartamára sem megjegyezni, hogy hány éveseknek ajánlják a filmet a rettenetesen okosok, akik jó pénzért osztogatják a tanácsot,

amire egyébként szarik mindenki. A magyarországi tévéken tehát látható is, hogy milyen hülyének néznek minket. Már csak az hiányzik, hogy a másik lenti sarkot egy párt logója töltsse ki, amelyik ajánlja, vagy nem ajánlja az éppen vetített alkotást! Ugye jó ötletet adtam?

Vásártéri tél. Hó, latyak, lyukas volt a cipőm, a szívemben mégis muzsika született, virágok nyíltak. Az első nagy szerelem. Ácsorogtam egy épület előtt, remélve, hogy kijön ő, megjelenik, talán el kell mennie valahová, és egyedül kell mennie, elkísérhetem, megvédhetem a világtól. Kamaszszeretem.

Szép volt a téli Salgótarján, kedvesek voltak az est fényei, még a Salgó étteremből kicsődülő emberek is. A város beleszendesült az éjszakába, lassan eleredt a hó, nagy, puha pihékben hullt, hazafelé indultam, és nem voltam csalódott. Nem, mert a másnapot vártam, a jövő ígését, azt, ami bekövetkezhet.

Be is következett. Olyan vesegyulladást kaptam, hogy kórházba kerültem, de ott is boldog voltam, mert bejött hozzám, megsimította az arcomat. Csodálatos, varázslatos salgótarjáni tél volt ez, amire a tavasz hozta a kegyetlen ébredést.

Otthonról, Somogyból, Kaposvárról jártam haza Salgótarjánba. Katona voltam, már mögöttem állt egy Marcaliban töltött tél, az érettségi. Billegett bennem az elhatározás, Salgótarjánba visszajönni vagy maradni. Fáradt voltam, hosszú volt az út. A mikádó melege sem tartott valami sokáig, ahogy leszálltam a főtéri állomáson.

Tél volt, esti, elcsendesült Salgótarján, csak egy részeg próbálgatta valahol, nem túl nagy meggyőződéssel az „Akácós út” első két sorát. Nagy hó volt akkor. Kihúzott a vonat az állomásról Somos felé, és én csak álltam, nem tudtam nekiindulni a városnak, pedig várt az otthon melege. Végre mozdultam, de a posta előtt újra megálltam. A Centrum Áruház kirakatának fényei mutatták volna az utat, de olyan nehezek voltak a lábaim...

Ropogott, csikorgott alattuk a porhó. Végignéztem a főutcán. Néptelen volt. Egyetlen ember sem, egy kutya sem volt kinn a hidegben. Elszántam magam, és hazaindultam. Beszippanzott Salgótarján. Abban a pillanatban, ott dőlt el, hogy itt fogok maradni. Nem tudom, miért.

A hó gyönyörűvé tudja tenni még a mai Salgótarjánt is. Eltakarja a szemetet. Az acélgyári fogaskerekű vasutat a hó sem tudja visszaadni. A nyomvonalán jártunk ki telente Salgóra. Hideg volt, ropogott a hó a lábunk alatt, csend volt, áldott csend.

Jack London alaszka történetei jutottak eszembe, miközben a havat tapostuk. A vár alatti turistaházban forralt bort ittak a szüleink, mi teát kaptunk, forrót... Nagyon jó volt. A turistaház, csakúgy, mint a Karancs Szálló, áldozatul esett a privatizációnak.

Elkeseredik az ember. Lebontottak egy régi Salgótarjánt, felépítettek a helyére egy újat, és higgyék el nekem, hatalmasat vesztettünk ezzel, de mégis volt valami, és már ezt a valamit is bontjuk, csak semmit nem kapunk érte!

Több mint ötven éve élek itt, kisebb-nagyobb megszakításokkal. Sok várost láttam már, Barcelonától Moszkváig, de csak keveset, ahol 50 év alatt csak visszafejlődés van a modernizáció ürügyén. Legnagyobb baj, talán nem is az épületekben okozott kár, a megsemmisítésük, hanem az emberek elvesztése. Emberek elmenekülése ebből a városból egy másikba, az önkéntes emigrációba. Salgótarjánnak szép nagy diaszporája lenne, ha jól belegondolunk. Ez a város idevonzotta az embereket és eltaszította őket. Ebben hatalmas és utolérhetetlen. A legjobbjai eltaszításában, a felejtésben.

Esik a hó Salgótarjánban, eltakarja a mocskot, a szemetet, de el tudja-e takarni a sebeket?

KARÁCSONY KÖZELÉBEN – EGYMÁSHOZ KÖZELEDVE?

> BARÁTHI OTTÓ

Remélem, sokszor tapasztalta, megélte már tisztelt olvasóm, hogy az igazi ünnep, vagy így: az ÜNNEP – lett légyen az történelmi, nemzeti genezisú vagy vallási eredetű – olyan esemény, amit különös figyelem övez, a jóakarát szelleme lengi körül, és emelkedett hangulat teszi varázslatossá. Ilyen ünnep volt nekem gyermekkoromban a karácsony, így él ma is emlékezetemben.

Ami nem is csoda, hiszen amióta a kereszténység számon tartja Jézus Krisztus eljövételét – az ünnep Rómából, a 325-335 közötti évekből indult útjára – az a világon mindenütt, mindenkor a hit, a remény és a szeretet szimbóluma. A karácsonyt nevezik a békesség, a család, a születés, a megújulás ünnepeinek is, ám szerintem legfőbb differencia specifikuma az, hogy a legerőteljesebb közösségformáló ünnep.

Ezért elnézést is kérek az olvasótól, ha bevallom – noha nem akarok ünneprontó lenni –, én az utóbbi években már nem tudok olyan felhőtlenül boldogan örülni a karácsonynak, mint néhány évtizeddel ezelőtt. Több oka is lehet ennek, kettő bizonyosan van: egyrészt érzem, hogy múlik az idő, másrészt tapasztalom, hogy kifordult a világ a sarkából. Ám újra kérem, ne vegyék mindezt maliciózus morfondírozásnak, már csak azért sem, mert lehet, hogy nem mindenki érez így. Ezért javasolom, vegyük közösen sorra karácsony „állandó jelzőinek”, hagyományos határozóinak mai valóság tartalmát.

Kezdjük így: a karácsony a békesség ünnepe. Igen ám, de hol a békesség mostanában? Idegeinket percenként borzolja az éterből érkező hírek, elménket háborítják tragikus tények, történések. Emberek milliói éheznek, földönfutók tömege keres – és nem talál! – menedéket a világban. Katasztrófák, konfliktusok között, kegyetlen korban él az emberiség. A minap Bombayben bombák robbantak, terroristák túszoikat ejtették, valahol Európában környezetvédők lázadtak, nemrégiben a szomszédban szurkolókat vertek. Itthon a gazdaság krízise keseríti szánk ízét, a magas munkanélküliség mételyként munkál, bérek befagyasztásáról, nyugdíjak és más juttatások megvonásáról, családok széthullásáról, gyermekek elleni erőszakról, hajléktalanok haláláról hallok híreket, amikor csak e sorokat is jegyzem.

Folytassuk: a karácsony a szeretet ünnepe is. De, hol a szeretet nálunk? A szeretet pozitív viszonyulás a másik emberhez, amely az egész személyiségre kihat, késztet, hogy szeretteinkre: szüleinkre, gyermekeinkre, társunkra, egyáltalán a másik emberre – legalább csak – odafigyeljünk. Tessék mondani, figyelünk mi másokra, törődünk mi – magunkon kívül – másokkal is? Pedig a szeretet kölcsönhatások rendszere, amely által értékeket adunk és kapunk. Így van ez nálunk manapság?

Talán a családban még melenget a szeretet, én már ezzel is beérem. Mert a karácsony a család ünnepe is. Joggal, hiszen a szülők által közvetített társadalmi-kulturális örökség a gyermekekre lényegesen nagyobb hatással van, mint bármely más intézmény vagy csoport adta tudás, viselkedésminta. A családi környezet minden más miliónél dominánsabb. Jézus is családba született: számkivetettek szerető családjába, akiknek szívét a kisgyermek láttán békesség és öröm töltötte be. Nálunk viszont még soha nem szültek

anyák olyan kevés gyermeket, mint napjainkban. A temérdek abortusz, a gyermektelen, az egy gyermeket nevelő és az egyszülős családok számának növekedése, a felbomló családok sokasága már-már a nemzetjövőt kockáztatja.

Persze, megvannak ennek a jelenségnek – a szubjektív körülmények mellett – a megélhetést veszélyeztető objektív társadalmi okai is.

Tovább medítálva: a karácsony a hit ünnepe is. De miben hiszünk mi, akiket már annyiszor becsaptak, kihasználtak, megaláztak. Tudunk-e még hinni egyáltalán, amikor az egész közéletünk beismert hazugságoktól áthatott, korrupciótól fertőzött, amikor egész valóságunk hiteltelen? A programokban – reformokról, kampányígéretekről nem is beszélve – ki hisz még? Az érvek és ellenérvek elzúgnak a fülek, emberek elbeszélnek egymás mellett, meghallgatásra sem méltatják egymást. Nincs olyan hiteles minőség, elfogadott etalon, amely a szélsőségek és végletes különbözőségek kiegyezést-megértést hozó közös nevezője lehetne.

No, de nem is folytatom. Inkább azt mondom, hogy most tegye félre olvasóm – de azért ne fedje! – a fenti morbid monológomat, minthogy a karácsony a remény ünnepe is. Most, advent idején, csak erre gondoljon. Én hiszem, van még – mindig van! – miben bízunk, reménykedünk, és főleg van mire várnunk. Régen túl vagyunk a rendszerváltás legnehezebb esztendein, túl leszünk napjaink válságos állapotán is. Olyan sokat kibírtunk már, túléljük ezt is. Higgyük: az Úrral hamarosan egy jobb világ is eljön számunkra, ha most 2008 karácsonyán még nem is együtt érkeznek. Azonban adventkor kötelességünk bízni – legalább magunkban. Itt – szűkebb pátriánkban és országunkban – nekünk kell békességet teremteni, szeretetet adni, hitet plántálni, reményt sugározni. Senki nem vállalja fel ezt a kötelezettséget, a régen megoldásra váró feladat teljesítését – helyettünk.

Jómagam most mégis abban bízom – noha a közelmúltban egyik ünnepünk alkalmával sem tapasztaltam – a karácsony közelebb hozza egymáshoz az embereket. Jézus születése ráirányíthatja a figyelmet a családok gyermekevelő szerepére. Talán arra is, csak a család alkalmas a közösségi létre való felkészítésre, a szolidaritás magjának elvetésére. Hogy csak az így felnövő nemzedék képes a helyi társadalom feladatainak ellátására, az együttműködés megteremtésére. Ezért is közéletünk humánus működéséhez, a harmonikus együttélés viszonyainak megteremtéséhez szükségünk van az ünnepekre, így most különösen a szeretetet felmutató, a hitet hirdető, a reményt ébresztő karácsony méltó megünneplésére.

Boldog karácsonyt minden jóakarátú embernek szűkebb pátriánkban, hazánkban és a nagyvilágban is!

AKCIÓFESTÉSZET ÉS LÁTVÁNYSZOLFÉZS

OPEN ART 2008– NYILVÁNOS NEMZETKÖZI SZIMPÓZIUM
A NÓGRÁDI TÖRTÉNETI MÚZEUMBAN

➤ ARS LONGA MŰVÉSZETI EGYESÜLET

Tizenegy képzőművész „akciófestészete” zajlott a műhellyé lett múzeumi nagyteremben két hónapig, ahova a nyitva tartás alatt bárki betekinthezett, hogy tetten érje az alkotófolyamatot.

Kifejező erő és ösztönzés volt az OPEN ART rendezvény feltételeiben. A 12x12 méteres terem optikai hatásossága, a nagy vászonoméret és az azonos alapforma az egyéni szólalmok összhatását ígérték. A képalapok kétszer kétméteressége és tekintélyes négyzetessége csak erősítette összhangjuk zengését. Az Ars Longa Művészeti Egyesület, mint ötletgazda és szervező, a vászon méretén, az alkotási időkereten, s hogy minden művésznak kizárólag a helyszínen kell elkészíteni a művét, más elvárást nem támasztott az Ausztria, Szlovákia és Magyarország több városából meghívott művészeknek.

Feltehető volt a nézők azonosulása a kompozíciókba rendeződő színek, tónusok és alakzatok zenéjének élményében. Ez az írás talán segít még alaposabban látni az alkotásokat. Azonban semmiképpen sem műelemzés, tudálékoskodás az alkotók szándékáról, hanem egyfajta „látványszolfézs” a befogadáshoz.

A tizenegy kép végigjárásához kiindulópontként kínálkozik Szabó Ottó (Kassa) Égig érő fa című műve, amely a tematika és a cím összecsengésével segíthet annak megértésében, hogy a téma és a tartalom nem feltétlenül azonos! Jó példa arra is, hogy a néző a képnyelvi kifejezés egyszerűsége mögött kezdje észlelni a szerző sugallatait. A Kis kondás, avagy a harmadik királyfi „utazása” történik az ikszedik egekig, azaz az ember örök menetelése a halhatatlanság magasába.

Ez a festmény a képmező tengelyét uraló hurrkolt „grafikusságával” egy éteri képi térben a FÁT mutatja fel, de alul-felül tükrösségében a lét pandanttal való teljességét állítja. A négyzetesség nélküli minden egyéb tárgyi segítséget. Ahogyan a népi fazekas az „írókával” dolgozik, a szerző – képróként – szerepel a festészeti akcióban.

Palik Eszter (Salgótarján), Tájékp című képén szemmel tapintható természetességgel jelenít meg összetartozó, de egyszerre sosem volt dolgokat. A mű világában egységesül az Ararát szirtfoka, ahol a távolból közeledő madarat Noé szerepében várhatjuk (jobbra fenn az özönvíz zivatarát követő fényben), amíg lenn – ahol a látvány szerint épp a part szakad – szűkebb hazánk Egy festette Balaton menti fái tollászkodnak a hajnali zöldes derengésben.

A látványtól megszólított ember évmilliókon suhanhat át. A képen „színtónusok” füstjén, tülljein fénypázmák írnak le tereket, irányokat és mélységeket: az atmoszférát.

Jozef Suhoza (Besztercebánya), a Tér című műve a tematikusság terhe nélkül jut el a képalakítás, a látványteremtés – a lelkekben mindig is – absztrakt voltahoz. Nem mondhatjuk, hogy „nonfiguratív”, mert a legkevésbé sem alakzat nélküli. Alakítása a látható világ legmélyebb elemeit dobja elénk rögtön reciprokjával együtt: a világot és sötétséget, a területnyit és foszlányait, a statikusságot és a mobilitást egyszerre. Mindezt az adott négyzetben, amely ilyen végletesség esetén akár az ORIGÓ szerepét is játszhatná a néző szemében.

Felül a teljes vászon kistestvére, a forma részarányosa, egy aranyfüsttel ellátott négyzet ragyogása nyit teret. Azt a hatást kelti, mint Munkácsy Siralomház című képén a pincebörtön világító nyílása, amely „át-töri” a falat a festmény tetején, vagy ahogyan a Krisztus Pilatus előtt című képen a festett hodály hátsó falán egy kis ablaknyílásban látszik a palesztinai ég kékje.

Kalocsai Enikő (Salgótarján) művének címe: Négy négyzetméter égbolt. Egyedüli motívumként felhőjárta eget jelenít meg az adott negyvenezer négyzetcentiméteren. Kikerülhetetlen „valósággá” válik előt-

KÉPZŐMŰVÉSZET

■ Tóth József (Szlovákia)

tünk egy tapasztalható világ végleteinek egysége: egyidejűleg szembesülünk a levegőig távlataival, és annak a szemlélődő embernek lelki rezdüléseivel, aki maga a szerző. A szivaccsal érintgetett festékfelhők terelgetése a vásznon olyan, mint a gondtalan gyermek által vezetgetett madártej-habok, vagy Petőfi tündérfelhői a boldog órák szép emlékeképpen.

Az egzotikum távlatok bejárásával kecsegtet. A festő ábrázoló ereje és a képméret monumentalitása elragad. Fűrjesi Csaba (Salgótarján-Budapest) Az ünnepi fogás ötletei című képén a puha tónusokba burkolt alakjai tömbyszerű tömegeikkel a mindennapok perceinek adnak monumentalitást. Látomása a festett időtlenségbe emel minket.

A figurák köré és mögé forgatott talaj síkjával kiemeli a szereplőket az egyetlen pillanatnyi helyükből, amikor még lábuknál látszik az árnyék. Általánosság nélkül nincs igazság, a „történet” elmaradása ezért a nézőt is a felülemelkedettség régiójában tartja. Az asszonyok egyöntetű zöldes hatású háttérfoglalása a végtelenítés eleme. Ez a „végtelenség az egyszerűben” az, amiért érdemes múló napjainkban az időtlenség varázsával találkozni.

A talaj érzékeltetésében végtelen számban rezgő és remegő ecsetvonások „függőnye” ellenáll a fő foltok zömök, oszlopos nyugalmanak, ezzel teremtve harmóniát a felületen.

A képvásznak síkját képesek vagyunk kerettel ellátott térnek elfogadni. Ezt a „képteret” Tóth József (Kassa) Dobozban című képén, egy festett

■ Balra Kun Cecília, középen Kalocsai Enikő munkája

■ Jozef Suhoza (Szlovákia)

másik térrel látja el, amikor dobozt ábrázol, s abban kezdi halmozni a motívumokat. Ez a teresség azonban nem a mező emlékeinek darabjait hívja elő, hanem gyötrelmekkel ellátott elemeket villant fel. Megpillant minket valakinek a szeme, a sixtusi freskó utolsó ítéleti figurájának egyik résztvevője is így tekint ránk ujjai között. Az uralkodó színek milyensége sem mellékes: az okker tudatunkban a testszint idézi meg, és ennek ad rendkívüli tónuskontrasztot a dobozt közrefogó sötét. Ez a mű is manifesztum jellegű, azzal a plusz üzenettel, ahogy a befogadó nagy négyzet viszonyul a magában hordozott dobozzal.

Ehhez a modern, tehát korunkbeli nézőponthoz csatlakozik Petra Richar (Bécs) *Lichtung* című, feltehetően halott csecsemőt megidéző képe. A magyar „idéz” ige az igézést, ráolvasást sejteti. Az alakot varázsoló festészeti megoldás túlmutat az esztétikai szférán, és cselekményként KÉPVISEL valamit. „Kép – visel”: kijelentést, felszólítást, tájékoztatást manifesztál. Mondhatnánk, hogy plakát ereje is van. Mindenképpen újragondolásra készíti a nézőt. A művész társadalmi helykeresésére is gondolhatunk az alkotás láttán. Elfogadtatni szeretne valamit, vagy hírré tenni a gondolatot, esetleg magát a szerzőt.

Kun Cecilia (Budapest) *Túlvilági csúcs* című kompozíciójában a kifejezés tagolásában, a gondolatok időbeli vezetésének segítségével a felületbontás az elsődleges. A főszólamot vivő figurák együttesének függőlyessége, és az azonos rend alapján

lehatárolt kazettákba sorolásuk vallanak a lényegről. Bár maguk kevésbé fontosak, mint pozíciójuk jelképisége. Felettük és mellettük a fakturális elemek, a jelzesszerű figurák sodrása optikailag az idő és az élet szölamai a statikusság ellenpontjaként. Jelképei az örökké létező, lüktető, meg-

újulni képes ÉLET-nek, a torz eszmékkel szemben. A tartalom, ahogy már leszögeztük, nem a téma, hanem a szerző szuggerálása a képmezőn.

Sánta László (Cered) *A félszemű patkány* című képén a Habsburgok fekete-sárga színei vagdalják szemaforállványként a látóteret, ezért a mű *A mi XIX. századunk* címet is viselhetné, alig rej-

tett utalással a mára. Ha a történelem darálóját is meglátjuk benne, már száguldhatnak a harcos lovasok neki a halhatatlanságnak. Felettük a patkány majszol egy hadijelvényt és az idő csóvájára utaló átlós lendület terményei a viperák. Mindezek színe, mérete, leginkább egymáshoz való elhelyezkedése csak vizuálisan rögzíthető látványélményben kap életet. A kép hatalmas teret enged alkalmazni a nézőnek az asszociációs képességét, miközben bárhol is indul a tekintete, tárgyi motívumokkal segíti a továbbhaladást.

Harald Gmeiner (Wolfurt) cím nélküli festménye nyelvezetével, kifejezési jellegével generális emberi gesztusokra, gesztusnyomokra épít, nem pedig általánosabb kulturális vagy szakmai jártaságokra számít. Bevillanhat az a felismerésünk is, hogy a szubjektívebb, az „én” önmagába figyeléséről jelentkező képi jelek a legérvényesebbek generációkon és tereken túl, akár a gyermekrajzok beszéde.

Renate Rosenbauer (Bécs) cím nélküli műve, ha nem is középponti szerepű a kiállítás egészében, a figurális indíttatású, de nonfigurációs fátóllal átszótt stílusával átköti a kiállításon szereplő alkotókat. A képfelület mérete ez esetben is segít egy-egyben tartani a kétféle megközelítést. A grafikai elemek minduntalan áttörnek a festékfoltokon, konkretizálva a szerző üzenetét.

A kiállítás 2009. január végéig látható a Nógrádi Történelmi Múzeum nagytermében.

SZELLEMIKÉP

AVAGY KOMJÁTHY JENŐ KÖLTŐ VISSZATÉRÉSE 33 KIFEJEZÉSÉVEL B. VÁROSBA

> T. PATAKI LÁSZLÓ

...Amikor meglátta a férfit felszállni a hajnali buszra - tudta, hogy mostantól ő újra itt marad a városban. A férfi valóságos jelenléte azonban még zavarta.

Ez már másnap, Apolló időben, tehát korán reggel történt. Fényes nappal. Így mondják. Ebben a **sötétben törpe emberek** mozogtak, **kárhozott szél** forgott, antiidő szállt a lelkekre. Felülről-oldalról követte a buszpályaudvarig a férfit, néha puhán egészen fölébe ereszkedett, megérintette volna a vállát. Amaz **vak borúval** ment előre, semerre sem tekintve. Fáradt volt az éjszakától, kialvatlan, égőszemű halálraítélt lény a **fények éjjeli lobogásától**. Amikor még Epimétheusz ideje volt. Az örülté. A későn ébredő. Őt kergeti el Apolló reggelente. Amikor a józanság virágai hirtelen kivirulnak az **ég földi salakján**. Estére mindig elkorhad valamennyi. Éjjelre, pontosan tízre, amikor az IDŐ kezdetét veszi mindenkor, mindennap és minden évben – valamennyi törpe virág az enyészete lesz. Tízről pontosan hajnal kettőig. Epimétheusz ideje ez. Megnyúlnak a tárgyak, felpuhulnak a falak, kézzel foghatók lesznek az árnyak. Nincsenek kontúrok valójában. Belső fények izzanak.

...Csak tegnap történt. **Bús kudarccal** a szívében köszönt el innen, verseit írva, őrzöngve, könnyezve, átkozódva. Csomagjában csak lelkieket vitt magával a nagy hegyeken túlra. A kedves-jó **szellemtársakat** szólította. A nagy utazás előtt egy időre behúzódtott szülővárosába, Szécsénybe, magfordult Sztregován, Aladárrel, Madách fiával nem tudott szót váltani mégsem, tröröksipkásan ült akkor már naphosszat Aladár és csak a pipával foglalatzkodott. Innen ment Szenicre, északra, oda még engedték elmenni, nem szóltak bele, nem volt akadály, oda senki nem ment volna tót gyerekeket tanítani önmagától. Ő ment, mert itt kikezdték. Távol Pesttől, Sztregovától Abdera-Gyarmattól. Máskor is járt Sztregován, akkor négyesben ültek a tornyos házban, fent a keskeny félköríves toronyszobában, aligfényben szárnyukkal csapdosó kövér galambok között. Aladár, és a Palágy testvérek úgy fogadták őt, mint régi ismerőst. Már az első vizitnél is így történt. **Rokonleket, szellemtestvért...** **Várnak ránk nem ismert gyönyörök...** Mindez nem volt olyan régen. Szenic maradt neki végül és néha Pest, nagy távolság. Szenic halál az életben. A reggeli dől aranyfényben, az értelmetlenül száguldozó kiskárpáti felhők alatt, azok ott fent hiába akartak volna tőle bármit is, hiába akarhatták a kedvesebbnél kedvesebbek szikár arcát csókolgatni, nem hagyta. Bezárkózva élt, amikor tehette. És tanította a morva kölyköket. Rideg-szürke világban kétszeresen, testi, romló valóságában és idelelt földön. Magába zárkózva, a sörök és sajtok örömeiből is önként kimaradva, a kövérkés, elálló fülű morva lányoktól tartózkodva. Zsíros asszonyosságok és kicsattanó kedélyes férfiak között. Örökké zajban, ricsajban, zenebonában, apollói fénytől szenvedve. Rosszabb volt, mint az elhagyott város, mint az átkozott Abdera.

Pestre meghalni ment. Hogy végre igazán éljen. Akkor már régtől tudta, hogy ÚR. Hogy az **ÚR ő maga**. Fejében kikezdetlenül élt már öntörvénye, önnön világa és ő egyedül csak ebben forog könnyedén, súlytalanul szinte. Amikor sikerült döntenie, boldogan ment a halálhoz, a pesti rokonleket orvos barátához, ő átsegítette egyetlen nap leforgásával mindenben, óvatos kézzel lendítette át a földi rossz korlátot. Előtte még megírta: új könyvét, az elsőt, osszák szét az embereknek. Élni, sietve, lobogva. Végre megtestesül önmagával a lángban, itt hagyja a törpék közönséges árnyékvilágát, ezt a salakot, amire most mégis visszakívánkozik, amióta felismerte a régi Ráhelét ebben a szerencsétlen földi nőben. Ráhel onnan hívja, ő hallja a hívását.

A férfi találkozott először a nővel és így Ráhellel is. Ő máshol járt akkor a légben, mégis hallotta a hívását, ez akkor volt, amikor Ráhel és a férfi elváltak egymástól a zsidófürdő láthatatlan romjainál. A nő akkor már átvette magába Ráhelét, benne életre-halálra kelt a gyönyörű lány, akít az igazi fényből ismert, akivel ő együtt szállt már az idő nélküli térben, s akiről tudta – sötét gonoszságok, istentelen kínok között szabadult gyakor a légben. Erőszakkal lökték a **célok földi ködéből az örök fénybe**. Vele boldog volt, de egyszeriben eltűnt előle. Mint aki emberré vált! Mit szenvedett ő akkor! Ráhel, az **égi látomás** továbbúnt, visszaválozott, talált valakit, aki felvette, magába öntötte, maga formájára mintázta és most viszi, hurcolja odalent a törpe világban. Újra él Ráhel. Kialtania kellett volna „vigyázz, **tiszta üdv** nem teremhet sehohol máshol, mint **égi kínban**” . A kárhozott földi szél lecsalta a lányt, lesodorta, vissza a sötétbe a törpék közé. Ide kell neki követnie most, kinnal-üdvvel.

Ráhel testet öltött. Abban a nőben együtt borozott a férfival, látta őket, mégsem tudta először, ki a nő valójában?! Valahogy nem ismerte fel az utat sem, nem innen távozott ő a boldogság percében, nem tudhatta azt sem, honnan **repült** akkor a **fényből** ide le Ráhel, amíg a hívást nem hallotta, tegnap éjjelig. Epimétheusz időben járták a kihalt várost azok ketten, a férfi és a nő. Akkor történhetett, hogy Ráhel az Óvárosban megmutatta a férfinak a zsidófürdő medencéjének márványdarabját, azt, ami még megmaradt így is, félig földdel takartan. Ahogy a márvány kimerevedezik a sárból-földből, a tegnappól.

Epimétheusz segített, nem tudta most sem, mit, miért tesz. Epimétheusz az örült, akarva-akaratlan tehet jót és rosszat. Amikor Apolló, a hidegeszű, számító, duzzadt szellemerő alszik, hogy nappalra kelve átvegye a hatalmat a Földön. Átvegye Epimétheusz ellenőrizhetetlen éjjeli uralmát, amelyben oly' sok minden történik, minden, ami jó és minden, ami rossz. Apolló átveszi az uralmat a varangyok földjén, az átkozott sártekén, nap-pali szuroksötétben. A **szellemüdv** eltávozik. De most az éjjelen ott volt még az utakon, a földeken, a városfalak között, ott lehetett a fürdőnél is. **Rokonleket** jártak mindenütt. Látta sokukat, ahogy hívásra mennek, vagy céltalannak látszó boldogságban lebegnek valahonnan valahova. Asztrálként lebegnek **égi sugárban a tiszta láng** fényében önmaguk. Az **égi társat** kereste volna most is, már-már csüggedten, hiába.

Akkor a férfi lehajolt a márványdarabhoz és meg-simította tükörfelületét, leseperve róla milliárdnyi **epedés** örökké visszatérő csillagharmatát, anélkül, hogy tudhatta volna, mit csinál. Ezüstér tapadt a kezére, amit csak Ráhel láthatott, és akkor Ráhel megmutatta a nő kezével, testével hirtelen kifinomodott mozdulatával és mondataival, szavaival is a medencét, az egészet, benne a sok szépaszonyt, fiatal lányt, megmutatta a medencét, ami márványként ezernyi szépet becézett maga is. **Égő láng, epedés, gát, rohanás**, sikoly együtt jött hirtelen a mozdulattal, a **szellemírás** a márvány

sima lapján megjelent, és ő akkor egyszeriben ott termett. **Omló fényben** ott állt a férfival, látta Ráheld a nőben. Lebontott dús fekete fürtjeit, meztelenségét, ahogy beelép a fürdő medencéjébe, ahogy a lábát – testével, szobor-karjaival egyensúlyban tartva magát – belemerítgeti a csillámló és most is párolgó vízbe. Amint beljebb kerül a kékes fényű illatos medencébe... Így látta újra Ráheld, de egyben úgy is, ahogy soha máskor nem láthatta azelőtt fent a légtérben. Így látta milyen fenségesen egyszerű lehetett, amikor a lány is még a törpékkel élt. Különleges, egészen kivételes. „Az Úr legyen áldott örökre”.

Epimétheusz, te jótét örült lélek, te...!

Szent gyönyört adsz a lelkeknek, amikor kinyitod előttük az ajtókat. Kinyitod-kitárod a lelkét is a gúnyos, összevissza életre, földi nyomorúságra tapadt árnyék embereknek, hogy szabadon áramoljanak át rajtuk azok, akik már igazán éltek és élnek tiszta üdvben. „**Látok, ti is lássatok!**” – kiáltott a fürdőnél, de hangja nem lehetett és fül sem, ami meghallhatta volna. Ráheld hallotta csak a gondolatot egyedül. Ragyogott, a **szenvedélyek éjjele** volt, mégsem őfeléje indult. A férfit ölelte. Sárbavesztesen ölelte a nőben a világot, szeretkezett vele együtt Abdera valamennyi tükörfénye egyazon indulattal rengve.

Megvárta, amíg a busz felberregteti motorját és elgurul a Főutca felé, hogy elvigye a férfit abba a másik városban, amit ő sosem látott.

„Visszatér” – mondta és behúzódott egy zúgba. És akkor ő újra meg újra megkísérli. Hosszúak arca, ritkás szakálla, őszreg-hatalmas barna szem nem látszott.

* Másfélszázada született Szécsényben Komjáthy Jenő. A fenti írás a Komjáthy Jenő Irodalmi és Művészeti Társaság egy régebbi dalnóversenyén babérkoszorút kapott.

■ Mikszáth Kálmán és ifj. Szabó István

NAGY SZELLEMEK TALÁLKOZTAK

MIKSZÁTHRA (IS) EMLÉKEZTEK HORPÁCSON

► GÁSPÁR ISTVÁN GÁBOR

A hagyományos Kálmán napi ünnepség Horpácson ismét irodalomtörténeti pillanatot jelent. A Mikszáth Társaság tagjai is érezték: ez a nap fordulópontot jelent, mert dr. Praznovszky Mihály irodalomtörténész, a társaság elnöke jelezte, visszavonul, átadja a „stafétabotot”. Korábban, egy esztendeje már, hogy a Palócföld főszerkesztői megbízatásáról is lemondott; ez a döntése már jelezte, véget vet ennek a reménytelen „szerelemnek”... Persze a családi kötelek erősek, így olykor-olykor megfordul Nógrád megyében, Salgótarjánban.

De mi is történt Horpácson?

Még napokkal korábban, salgótarjáni keltezéssel megérkezett egy elektronikus levél:

„Kedves Tagtársunk! Szigorúak vagyunk magunkhoz és tartjuk magunkat a kijelentésünkhöz: ezt a meghívót már csak azon tagtársaink kapják postán vagy imélen, akik befizették az idei tagdíjat. Persze mindenki eljőhet a horpácsi napra, csak ezzel a szigorúsággal szeretnénk jelezni: annyi pénzből gazdálkodhatunk, amennyink van! A posta pedig sokba kerül. De tagdíjat mindig minden időben kell fizetni, visszamenőleg is, akár több évre szólóan!

Kálmán napi ünnepségünket október 11-én tartjuk Horpácson. Partnerünk a Horpácsi Fundus Alapítvány, amelyek tagjai folytatják nagyszerű munkájukat: újabb szoborral gyarapították a Horpácsi Pantheont!

Egyedülálló teljesítmény ez egy kis magyar faluban. Ott van Mikszáth Kálmán szobra (kettő is), a gondos feleségé, Mauks Ilonkáié, a nógrádi tudós baráté, Nagy Iváné s most elkészül[te] a legokosabb magyar táblabíró, Szontagh Pál szobra is. S ne feledkezzünk meg a kúria falán lévő Madách-emléktábláról sem.” A program, ahogy azt dr. Praznovszky Mihály előre jelezte: rövid, de nagyon érdekes volt. A társaság tagjai délelőtt folytatták a július 5-én elkezdett közgyűlést. Folyamatosan vetítették Reiter László képeit; Laci bácsi végigfotózta a társaság tizenöt évének helyi eseményeit, ezeket csodálhatták meg – rácsodálkozva ifjonti önmagukra – a tagok. Majd vezetőséget választottak a következő öt évre...

Közfelkiáltással örökös tiszteletbeli elnökké választották dr. Praznovszky Mihályt, a társaság új elnöke dr. Kovács Anna, alelnöke Pásztor Sándor, titkára (ismét): Bagyinszki Istvánné; vezetőségi tagok: Bacskó József igazgató, Mikszáth Kálmán, az író dédunokája, Molnár Zoltán, Horpács polgármestere, Z. Urbán Aladár, a Palóc társaság elnöke, Varga Ilona, a pásztói Mikszáth Kálmán Gimnázium és Szakközépiskola igazgatója, Varga Péter Miklós, a fondus tulajdonosa. A felügyelő bizottság tagjai lettek: Takács Éva (Budapest), Nagy Mária (Salgótarján), Engelberth Katalin (Balassagyarmat).

A szoboravatás délután kezdődött. Szontagh Pál portréját ifj. Szabó István, Mikszáth-óra díjas szobrászművész faragta meg, a megjelenteket Molnár Zoltán polgármester köszöntötte, majd elhangzott az avatóbeszéd – közreműködtek a balassagyarmati Mikszáth Kálmán Gimnázium diákjai. Majd megkoszorúzták Szontagh és Mikszáth szobrát, de új hagyományt teremtve, minden szobornál elhelyeztek egy csokor virágot, s egy-egy rövidke idézet is elhangzott. Végül az emlékezők visszatértek a Faluházba, ahol koccintottak Kálmán és Pál egészségére, örökkévalóságukra. Nagy szellemek.

■ Ifj. Szabó István új alkotása, Szontagh Pál szobra mellett

„Ő az álarcos író. Szerény maszkkal takarja tartalmát, okosságát, kegyetlen, csontig ható kajánságát. Pipafüstbe burkolózik, melyen a kedély lámpafénye aranylik, látszólag ártatlan, nagyon kedves adomákat mesélget, mint század öregurai: de egyszerre egy metsző élcet hallunk, mely gondolkodóba ejt bennünket, fülünket egyszerre egy bűvös szó üti meg, mely más, eddig ismeretlen régióba ragad, s akkor ocsúdunk föl, hogy kívül tanácskozunk” - írta Nógrád nagy szülöttéről, Mikszáth Kálmánról, a késői pályatárs, Kosztolányi Dezső.

„MAGYAR VAGYOK TARJÁN VÁROSÁBÓL...”

LÉTEZÉSÜNK KERTJÉBEN - VINCZE DEZSŐ VERSESKÖTETE

> GÁSPÁR ISTVÁN GÁBOR

Vincze Dezső egyike azoknak, akik 1988-89-ben még hitték, elhitték: eljön egy szebb világ, ahol minden tiszta és világos. De a rendszerváltozás elmúlt húsz esztendeje – sokak szerint az aranykor volt – nem igazolta vissza az álmokat. Az álmok: lidérces fényekként kísértének; ám elérhetetlenek.

Megfogható viszont egy – tartalmát tekintve – testes kötet: Vincze Dezső „csokorba szedett” verseit tárja a nyájas olvasó elé – 1986 és 2008 között születtek meg a szövegek.

„Magyar vagyok Tarján városából...” – szól egy 1989-es négy sorosának bevezető gondolata, de ki is Vincze Dezső? – Versei önmagukért beszélnek: egy érzékeny ember, aki azért fontosnak tartotta, hogy a borítón tudassa olvasóival: 1961 februárjában született a pásztói kórházban; a Cserhátján, Egyházasdengelegen nevelkedett, és járta ki az általános iskolát, majd a hatvani Bajza József Gimnázium következett: 1979-ben érettségizett. Később két főiskolát is elvégzett, a testnevelési egyetemen közép fokú ökolívóedző képesítést is szerzett.

Azt is elárulja, hogy „a nagybetűs életben” volt segédmunkás, agronómus, matróz, katona, könyvtáros és magyartanár. Évekig élt Salgótarjánban: a nyolcvanas évek második és a kilencvenes évek első felében (a Balassi Bálint Megyei Könyvtárban sokan találkozhattak vele, a könyvtárossal).

Jelenleg a Keszthely melletti Gyenesdiáson él, és alkot.

Első kötete Létezésünk kertjében címmel a Hungarovox kiadó (Budapest) gondozásában jelent meg 2008 őszén.

ÚTBAN AUSZTRIA, A SZABADSÁG FÖLDJE FELÉ

(1956 fekete karácsonyán)
A megtörhetetlen Jecsmenik Andornak

Nem gályán
vagy váltott lovakon,
de vonaton megyek,
fekete vonaton.

Csonkabonka kis ország
az enyém,
s földbe is taposva
szegény.

Minékünk is,
ó, a legszebbik estét
fekete gyászra
festették...

Most a Szabadság felé
nyargal vonatom,
De rab hazámat soha
meg nem tagadom!

A GÓLYÁK NYOMÁBAN

NÓGRÁDI MADARÁSZOK
EGZOTIKUS UTAZÁSA

> DREXLER SZILÁRD

Szervezett madárvédelem már több mint harminc éve folyik Salgótarján környékén. A természetvédelem e népszerű ága számos érdeklődőt vonz lakóhelyünkön is. A madártani szakirodalomban jártasak előtt nem ismeretlen a Karancs és a Medves név, hiszen számos érdekes és ritka megfigyelés kötődik e tájegységekhez.

A nógrádi madarászok bekapcsolódnak a magyarországi és a nemzetközi madárvédelmi tevékenységekbe is. Legutóbb a fehér gólyákat követték egészen a Boszporuszig, hogy részt vegyenek a vonuló gólyák felmérését célzó programban.

Nógrád megyében mintegy 60-70 pár fehér gólya fészkel. A legtöbb gólyafészkek az lpoly mellett látható, nem véletlenül, hiszen ezek a madarak elsősorban nedves réteken, mocsarakban szerzik táplálékukat.

Az első gólyák márciusban érkeznek hazánkba, a nyári költési szezonban többnyire 3-5 fiókát nevelnek, majd miután a fiatalok is megtanulnak repülni, elhagyják fészkeiket.

A gólyák Afrikában telelnek. Akár öt-tízezer kilométert is megtesznek a telelőhelyükig, naponta 200-300 km-t repülnek. Az őszi vonulás augusztus közepén indul meg.

Gyülekező gólyacsapatokat több helyen lehet látni megyénkben, Salgótarján környékén a ceredi, zabari dombok között és fölött időnként 30-40 példányos csapatait is észlelni.

A kisebb-nagyobb csapatokba verődött gólyák ekkor elhagyják hazánk területét. Afrikába tartó útjuk során előbb Törökország felé veszik az irányt. Itt található vonulásuk egyik legfontosabb állomása.

A Fekete-tengert és a Márvány-tengert összekötő szűk tengerszoros, a Boszporusz, Európa és Ázsia határán fekszik. A nagy testű madarak, ölyvek, sasok, gólyák vonulásuk során itt hagyják el az európai kontinenst.

Szeptemberben a madármegfigyelők is a Boszporuszhoz vándorolnak, az isztambuli tévé torony mellett ütnek tanyát. E hegyről kémlelik az eget, miközben a lábuk alatt a tízmillió nagváros éli a mindennapi életét.

Nógrádi madarászok már harmadszor járnak ezen a nevezetes helyen, korábban azonban október közepén végeztek itt megfigyeléseket. Ebben az időpontban inkább ölyvek, sasok érkeznek a Boszporusz fölé. Szeptember közepéig azonban a darázsölyvek, kis héják mellett főként gólyák vonulnak át a török nagváros fölött.

Vonulásuk titka, hogy a felszálló meleg légáramlatokat használják ki, ezek hátán keringenek a magasba. Mivel a tenger fölött nincsenek ilyen áramlatok, ezért megkerülik a Földközi-tengert, és a lehető legtöbbet a szárazföld fölött tartózkodnak.

Az afrikai kontinenst az izraeli Eilatnál érik el, majd a Nílus-völgyében folytatják útjukat Afrika déli csücskébe.

A természet egyik csodája ez. 200 ezer gólya, több tízezer darázsölyv, egerészölyv és egyéb ragadozó madár vonul itt át szeptember-október hónapokban.

Erős szélben, rossz időben a madarak nem vonulnak, várnak valahol az európai oldalon. A szél ugyanis kisodorná őket a Márvány-tenger fölé.

A kedvezőtlen időjárás miatt a nógrádi madárvédők is több napig várakozásra kényszerültek, de reménykedtek benne, hogy amennyiben a szél mérséklődik, különleges élményben lehet részük.

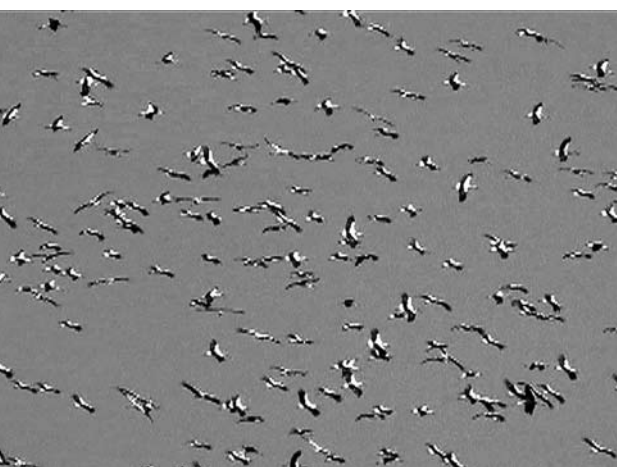
És valóban, az egyik nap reggelén egy csapatban tizenkétezer fehér gólya jelent meg az égen.

Fantasztikus látvány volt, amint a történelmi városrész fölött kavargtak, majd a tengerszoros fölött áthúztak az ázsiai oldalra.

Másnap teljesen elállt a szél. Nem túlzás a jelző, ekkor özönleni kezdtek a madarak. Egyszerre tizenkétezer már nem jött, de ezres csapatokban legalább húszezer gólya vonult át aznap a Boszporusz fölött.

A vonulásuk során meg kell küzdeniük szárazsággal, élelemhiánnyal, és számos más bajjal. Sokan elpusztulnak a hosszú vándorlás során.

Reméljük azonban, hogy a mi gólyaainknak szerencsés lesz az útjuk, és tavasszal visszatérnek hozzánk.

„FERI, VÁN-E BÁGOLY?”

SZOJKA FERENC, A STÉCÉ ÉS AZ ARANYCSAPAT KIVÁLÓSÁGA KÉT VILÁGBAJNOKSÁGON ÉS EGY OLIMPIÁN KÉPVISELTE A MAGYAR SZÍNEKET

> BALÁS RÓBERT

A világ legjobb csapatában futballozott! Minden idők legkiválóbb salgótarjáni labdarúgója, a pazar technikájáról, remek játékindelligenciájáról híres Szojka Ferenc az Aranycsapatban Puskás Öcsinek és Kocsis „Kockának” szervizolta a gólpasszokat. A kiváló jobbfedezet az SBTC színeiben 1950-66-ig 369 bajnoki mérkőzésen 23 gólt szerzett, míg a válogatottban 28 találkozáson egyszer talált a kapuba. A remek futballista a 28 meccsből 20 alkalommal Puskás Ferencel együtt játszott a nemzeti tizenegyben. Szojka részt vett az 1952-es helsinki olimpián, majd az 1954-es svájci és az 1958-as svédországi világbajnokságon. A visszavonulása után évtizedekig sikeresen edzősködött, 1986-tól Salgótarján, 1995-től Nógrád megye díszpolgára, míg 2001-ben az MLSZ 100 éves jubileumi ünnepségén tüntették ki. Nevét immár stadion is viseli szülővárosában – az a pálya, ahonnan elindult a pályafutása.

A salgótarjáni Acélgéyárt körülvéő kolóniák valaha a labdarúgás kincsesbányájának számítottak. Szojka is itt, az „Amerikának” nevezett telepen született 1931. április 7-én. Már kisgyermekként együtt rúgta a rongylabdát a környékbeli srácok között – mezítláb, klottgatyában, egy karéj zsíros kenyérrel – a vele együtt tarjáni legendává vált Oláh Gézával, Bodon Tiborral, a később a Ferencvárosban is jeleskedő Vilezsál Oszkárral és a Csepel színeiben bajnokságot nyerő Kleibán Antallal.

- Megható volt később ezekkel a barátaimmal a különböző szintű magyar válogatottakban is együtt futballozni – emlékezik Szojka Ferenc.

Nos, itt a gyárkérmény tövében fedezte fel mindnyájukat Turán István, a Stécé és a Hungária FC (MTK) hajdani remek centerhalfja, aki később edzőként rendületlenül járta a grundokat, és a gyár NB II-es csapatához, a SSE-hez vitte a tehetséges gyerekeket.

- A Sese remek előiskola volt a fiatal játékosok számára, ahol megtanulhattuk a játék csínját-bínját – emlékszik Szojka Ferenc. – Nem véletlen, hogy mindnyájan zökkenőmentesen beépültünk az NB I-es Stécébe, majd később többen a fővárosi csapatokba is, ahol a legnagyobbak ellen sem vallottunk szégyent. Az ifiknél előbb – csenevész testalkatom miatt – a bal szélre állítottak, innen kerültem egy sorral hátrább. A fedezet posztja gyorsan megtetszett, mert itt többször találkoztam a labdával. 1948-ban lettem az NB II-es felnőtt csapat tagja. Innen sokszor voltam megyei, ifjúsági vidék- és felnőtt észak-magyarországi válogatott.

Szojka Ferenc 1950 nyarán, 19 évesen került az SBTC-hez. Hogyan történt a csapatváltása?

- Budapesten, az országos ifjúsági és utánpótlás-válogatott edzőtáborában voltam 1950 nyarán, amikor az átigazolási időszak utolsó napján az SBTC vezetői felkerestek, és megkérdezték, hogy lenne-e kedvem náluk játszani. Örömmel mondtam igent, azonnal aláírtam a fekete-fehér együtteshez.

Az ifjú tehetség nyomban helyet követelt magának a bányászcsapatban a már akkor is legendának számító Kiss Gyula, Debreczeni István, Laczkó Sándor és Csuberda Ferenc mellett.

Jól emlékszik első fellépésére.

- Életem első NB I-es mérkőzését 1950. augusztus 20-án játszottam a tarjáni pályán. Edzőnk, Sós Károly – aki a Rozoga nevet is rám akasztotta – a jobbfedezet posztjára állított, ahol jól ment a játék, az egyik beadásomat Csuberda Ferenc fejelte a hálóba, és ezzel nyertünk 1:0-ra a Bp. Előre ellen. Érdekesség, hogy másnap kellett szakvizsgát tennem, és az elnök a Stécé szurkolója volt, így gond nélkül műszaki szerkesztő lettem.

Az ifjú jobbfedezet a pályán olyan remek játékkal hívta fel magára a figyelmet, hogy bekerült a magyar utánpótlás-, majd a B-válogatottba.

- Még 1950. november 12-én, Újpesten bemutatkoztam a B-válogatottban, ahol 2:0-ra vertük a Bulgária hasonló csapatát. A következő év tavaszát viszont ki kellett hagynom, mert egy héttel a bajnoki nyitány előtt, egy kétkapus edzésen megsérültem, térdszalagszakadást szenvedtem. Csak 1951 őszen tudtam újra teljes értékű munkát végezni.

A fiatal tehetség azonban gyorsan formába lendült, visszaverekedte magát a legjobbak közé, és még

■ Szojka Ferenc, az élő legenda

csak huszonegy éves volt, amikor az Aranycsapat keretébe került, s kivitték az 1952-es helsinki olimpiára.

- A kiutazás napján, estefelé érkeztünk a finn fővárosba, ahol festői környezetben, egy szigeten szállásolták el a csapatunkat – emlékszik a kiváló egykori futballista. – Ahogy megérkeztünk, lepakoltunk, Puskás Öcsi nyomban kitalálta, hogy focizzunk egyet. Az északi országban fehérek voltak az éjszakák. Éjfél felé járt az idő, és még világos volt. Kérdeztem a srácokat, hogy ha itt sosincs éjszaka, akkor baglyok sincsenek? A „bágly” szót olyan szép, palócos tájszólásban ejtettem, hogy Puskás később, ha találkoztunk, először mindig azt kérdezte: „Feri, ván-e bágly?”

Szojka egyetlen percet sem játszott az olimpián, érmet sem kapott, a bajnokoknak megítélt járadékot sem élvezi, csak az olimpiai jelvényt őrzi mind a mai napig.

- Akkoriban még a labdarúgásban nem volt cse-relehetőség, ezért mindig csak a legjobb tizenegy játszott – említi. – Mégis, boldog voltam, hiszen ez volt az első világversenym, a fiúk azonnal befogadtak a társaságba, és lehetőségem nyílt testközelből megfigyelni Puskás, Hidegkuti, Kocsis, Bozsik és a többiek remek játékát.

Hazatérve is volt ünneplés bőven.

- Amikor hazaértünk, és Salgótarjánban befutott a vonat az állomásra, a tiszteletemre rázendített a bányász zenekar - emlékszik. – Megálltak a járókelők, és mindenki tapsolt, amikor lejttem az állomás lépcsőin a főtérre. A zenekar tagjai felsorakoztak, beálltam mögéjük, két oldalamon a szüleimmel, így kísérték végig a városon.

■ Szojka (balról) és Puskás egy kifőldi turnén (Fotó: archív)

Szojkától megkérdeztük: Puskás hogyan fogadta a válogatott csapatba vidékről felkerült fiatalokat? - Szerintem Öcsi minden labdarúgót a játéktudása alapján ítél meg – említi –, és úgy érzem, engem szeretett, mert tudta, hogy akár harminc méterről is pontosan a lábára tudom passzolni a labdát. Amikor először, 1952-ben a keretbe kerültem, már ismertük egymást, hiszen jobbfedezetként, a bajnoki mérkőzéseken mindig nekem kellett Puskást őriznem, és Öcsi értékelte azt, hogy a meccseken nem rugdostam össze, mindig sportszerűen próbáltam leszerelni. Az első közös válogatott fellépésünk előtt odajött hozzám, és elmondta: ha nálam van a labda, mindig annak adjam tovább, akit a legjobb helyzetben találok. Ha senki sincs üresen, akkor keressem őt, és ne törődjem azzal, hogy ketten is a nyakán lógnak, bátran lövöm a labdát erősen a bal lábára, majd

rögtön helyezkedem üres területre, ahol visszakapom tőle a kényszerítő átadást. Így is történt ez mindig, hiszen Öcsinek remek rúgótechnikája volt.

Szojka a fájdalmas-élméletes 1954-es svájci világbajnokságon mutatkozott be az Aranycsapatban.

- Igen, az első meccsünket Dél-Korea ellen játszottunk a csoportmérkőzések során. Ma is jól emlékszem, amikor június 17-én reggel Sebes Gusztó bácsi közölte velem, hogy én leszek a balfedezet, mivel Zakariás József megfázott. Nem izgultam, hiszen az előkészületek során már játszottam a nagycsapatban, amely Egyiptomban Budapest néven szerepelt Kairó ellen, míg Svájcban, a Young Boys elleni edzőmérkőzésen is én voltam a balfedezet. Mivel Zakariás a koreaiak elleni meccsig nem gyógyult meg, maradtam a csapatban. Így a Grosics Gyula – Buzánszky Jenő, Lóránt Gyula, Lantos Mihály – Bozsik József, Szojka Ferenc – Budai II. László, Kocsis Sándor, Palotás Péter, Puskás Ferenc, Czibor Zoltán összetételű csapatunkkal 9:0-ra győztünk. A további mérkőzéseken már nem jutottam szóhoz. Sajnos a döntőben a szerencse is elpártolt mellőlünk, ennek ellenére a világbajnoki ezüstérmet a legbecesebb ereklyémek között őrzöm.

Miért nem sikerült megnyerni a világbajnokságot? – a talány még több mint fél évszázad eltelte után is foglalkoztatja a szurkolókat.

- Tőlem is mindig megkérdezik, miért nem sikerült elnyernünk a világbajnoki címet – említi. – A döntőig vezető út nagyon sok erőt kivett a játékosokból. A csoportmérkőzésen könnyedén vertük a németeket 8:3-ra, de gondot okozott, hogy Puskás itt megsérült. A négy közé jutásért a brazilok ellen 4:2-re győztünk, majd az uruguayiak ellen 2:2 után, a hosszabbításban nyertünk hasonló arányban. A kispadról úgy láttam, hogy a fiúk a rendkívül megerőltető brazil és uruguayi mérkőzésen rettenetesen elfáradtak. Az uruguayiak elleni hosszabbításos találkozó után a játékosok annyira kimerültek, hogy alig bírtak betámolyni az öltözőbe. Kocsis Sanyit szó szerint én vetkőztettem le, mert lerogyott a padra, és meg sem bírt mozdulni. Szerintem ez a fáradtság jött ki a fiúkon a döntő legfontosabb pillanataiban...

Pedig a döntőben már az addig bokasérüléssel bajlódó Puskás is pályára lépett, sőt gólt is rúgott, mégsem sikerült megszerezni a győzelmet. Vajon a kiváló Puskás mennyire volt vezéregyéniség a pályán és azon kívül?

- Egyértelmű, hogy Öcsi a csapat vezére volt – említi Szojka. – A mérkőzések közben, ha a gárdának gyengébben ment a játék, Sebes Gusztó nem kiabált be a kispadról a pályára, hanem odahívta magához Puskást, és vele közölte a tennivalókat, amelyeket Öcsi továbbadott nekünk. Puskás vezéregyéniség volt a pályán kívül is, ahol sok mindent elintézett a csapat számára. Bejáratos volt Farkas Mihály honvédelmi miniszterhez, akinél elérte, hogy a kevés prémium kiegészítéseként a nyugati utakról néhány itthoni hiánycikket áthozhassunk a határon.

SZOJKA FERENC

1931. április 7-én született Salgótarjánban. Egyesületei: SSE (1946–1950), Salgótarjáni BTC (1950–1966).

Játékos-pályafutásának sikerei: Az SBTC-ben 369 bajnoki mérkőzésen (NB I-ben: 324 mérkőzés/16 gól, az NB I/B-ben: 45/7) játszott, 23 gólt szerzett. Az NB I-ben háromszor volt a vidék legjobbja: 1956-ban az ötödik, 1957-ben a hatodik, míg 1960-61-ben ugyancsak az ötödik helyen végeztek.

1954 és 1960 között 28-szor szerepelt a magyar válogatottban, egy gólt szerzett. Ezen felül 20-szoros B-válogatott és sokszoros ifjúsági, utánpótlás, szakszervezeti és bányászválogatott. A magyar öregfiúk-válogatottban 1966 és 1983 között játszott.

Két világbajnokságon szerepelt: a magyar válogatottal 1954-ben Svájcban ezüstérmet szerzett, 1958-ban Svédországban nem jutottak túl a csoportból. Ugyan nem lépett pályára, de 1952-ben, Helsinkiben tagja volt az olimpiai aranyérmes magyar csapatnak. 1953-ban VIT-tornagyőztes magyar csapatban játszott Bukarestben. 1956-ban Magyarországon az Év labdarúgójává választották.

Sokszor felmerült a kérdés: ki volt az igazi irányító: Sebes vagy Puskás? Mindezt Szojka így látja:

- Azt nem tudom, hogy a kulisszák mögött Puskás mennyire szólhatott bele a csapatösszeállításba, de nyílt színen egyszer sem hallottam, hogy Öcsi vissza mert volna beszélni Guszti bácsinak. Sőt – mint említettem –, a pályán és azon kívül is összekötő kapocs volt a csapat és a szövetségi kapitány között.

Szojkától azt is megkérdeztük, hogy a későbbi években sokszor találkozott-e még Puskással.

- Sajnos, csak néhányszor – említi. – Az utolsó válogatott mérkőzésem előtt Brüsszelben felkereste

FINOM A SZOJKA-PIZZA!

„Pizza gombával, sonkával, baconszalonnával, csípős paprikával és paradicsommal” – ezentúl minden, magára valamit adó Stécé-drukkernek ez lesz a kedvenc csemegéje.

A fent említett finomság ugyanis nem más, mint a híres-nevezetes Szojka-pizza! Nem csalás, nem ámtítás.

Szojka Ferenc néhány éve nem mindennapi ajándékot kapott Bali Jánostól, a palotási Aranycsapat pizzéria tulajdonosától.

A népszerű dél-nógrádi vendéglátóhely falát az ötvenes évek első felének legendás magyar válogatottjának ereklyéi ékesítik. A betérő vendégekre az Aranycsapat tagjainak arcképei mosolyognak vissza.

Illés Győző, kiváló helyi portréfestő a korabeli fényképek alapján örökítette meg a futball híres egyéniségeit.

A falon eddig az Aranycsapat klasszikus összeállításában szereplő játékosok portréit láthattuk. Melléjük került fel – korántsem tartalékként – Szojka Ferenc arcképe. Az ünnepektől jóízűen elfogyasztotta a róla elnevezett pizzát, amellyel kapcsolatban csak az az apró fenntartásunk van, hogy Mexikó óta tudjuk, a tésztafogyasztás nem mindig válik a magyar labdarúgók előnyére...

a csapatot, ahol egy Real Madrid-dísztollal lepett meg, amelyet azóta is féltve őrzök. Később, a hetvenes évek elején Bécsben játszottunk az osztrák öregfiúk ellen, amikor a meccs előtt Öcsi betoppant Madridból, és kijelentette, hogy játszani akar a csapatunkban. A vezetők megijedtek, gyorsan telefonálni kezdtek Budapestre, majd közölték, hogy szó sem lehet Puskás játékaról. Az osztrákok ekkor bedobták az ötletet, hogy akkor Öcsi játsszon náluk. A vezetőink azonban erről sem akartak hallani. Végül a „sógorok” kitalálták, hogy akkor Puskás végzi el a kezdőrúgást, és ebbe a magyar vezetőknek már nem lehetett beleszólásuk. Itthon Öcsivel 1956 után először az emlékezetes 1981-es első hazatérésekor találkoztam – gólt is rúgott mellőlem a Népstadionban a Vidék-Budapest öregfiúk-találkozón. Legutoljára 2001-ben, a hetvenedik születésnapomra rendezett banketten, az óbudai Régi Sípós vendéglőben voltunk együtt, de Öcsi akkor már sajnos nem ismert meg szinte senkit...

A tarjániak bálványa a legjobbak között többnyire Bozsik fedezetpárja volt, így jobbára védekezett, sőt többször középhátvédet is játszott. Egyszer így is betalált a hálóba. 1955 nyarán részt vett a válogatott skandináv túráján, és ott született a találat.

- A svédeket Stockholmban 7:3-ra vertük meg – eleveníti fel a találkozót. – Az első félidő közepén Budai adott be jobb oldalról szögletet. Puskás elindult a rövid sarok irányába, míg Kocsis a tizenegyes pontnál várta a labdát. Én a balfedezet helyén álltam. A labda megcsúszott, és felém érkezett. Bal lábbal megvágtam, és olyan jól etaláltam, hogy félmagasan a hosszú sarokba vágódott. Mivel ritkán sikerült ballal betalálnom, ezért örömben csak azt tudtam kiabálni: „Jaj, jaj, bal lábbal, bal lábbal!”

Ezekben az években az SBTC is kiváló játékerőt képviselt, háromszor is a vidék legjobb csapatának bizonyult. A „Rozoga” beceneven ismert labdarúgó tíz évig volt a fekete-fehérek csapatkapitánya, Dávid Róberttel az ország egyik legjobb fedezetpárját alkották. 1956-ban Szojkát választották az év legjobb magyar labdarúgójává. Nem kapott érte se pénzt, se autót, se toronyórát láncsal, „csak” a legjobbnak járó dicsőséget. Igaz, akkoriban ez sem volt akármilyen. Szojka azonban nem az egyéni sikereket, hanem a csapat szereplését tartotta előbbrevalónak.

- A Stécé akkoriban olyan volt, mint egy nagy család, a sikerekért együtt küzdöttünk – említi Szojka. – Ha a sok nagy, emlékezetes mérkőzés közül egyet ki kell emelnem: 1956-ban a nagy Bp. Honvédot fogadtuk, és az Oláh Géza – Sándor Gyula, Jancsik Mihály, Jedlicska Sándor – Szojka Ferenc, Dávid Róbert – Chladny Nándor, Vasas Mihály, Csáki Béla, Bodon Tibor, Taliga Ferenc összetételű csapattal 4:2-re vertük Puskásékat. A Népstadionban nem egyszer 50-60 ezer néző előtt győztünk le fővárosi nagycsapatokat.

Két év múlva viszont az 1958-as svédországi világbajnokság ismét kudarccal végződött.

- Itt balszerencsénk volt, mert ha a walesiektől nem kapunk ki egy buta góllal, akkor a legjobb nyolc között a brazilok ellen folytatjuk a menetelést. Mindemelllett úgy érzem, hogy rosszul sikerült a felkészülésünk. Rettentően kemény fizikai terhelést vezettek be, délelőttönként a tornateremben kínoztak bennünket labda nélkül, amely szokatlan volt számunkra. Az idősebbek, Bozsik és Hidegkuti, lépni sem tudtak, három játékos pedig megszakadt. Mire kiértünk Svédországba, rettentően fáradt volt a társaság. Nekem aránylag jól ment a játék, a svédek és a mexikóiak ellen szerepeltem, utóbbi meccsen az újságok szerint a mezőny legjobbjá voltam. A walesiek ellen Baróti Lajos szövetségi kapitány azzal hagyott ki, hogy a brazilok elleni találkozóra pihentet. Nos, nem volt brazil meccs...

A tarjániak kiválóságát az évek során mindegyik nagycsapat megkörnyékezte. Erről van is egy sztorija:

- Ütem otthon, s egyszer csak rendőrök toppantak be a lakásomra. Mondták, azonnal velük kell men-nem a kapitányságra. Nagyon megijedtem, hiszen az ötvenes éveket éltük. Nos, odabenn a Bp. Dózsa egyik vezetője várt, és arra akart rávenni, hogy menjek Újpestre játszani. Hirtelen egy kis elégedettséggel töltött el, hogy ezúttal én, a „kisember” vagyok fölényben a rendőrökkel szemben. Megmakacsoltam magam, és nem mentem sehová.

Nos, Szojka mindvégig hűséges maradt szülővárosához. Ahogy mondja, eszében sem volt elmenni Salgótarjánból, ahol tisztelték és szerették.

- De a sok szeretetet én is igyekeztem meghálálni – említi, majd hozzáteszi: - Pedig, ha elmegyek Pestre, biztos, hogy kétszer ennyi válogatottságot számíthatnék. Baróti Lajos el is mondta: ha fővárosi csapatban játszanék, állandó helyem lenne a válogatottban. De így sem bánok semmit!

Arra, hogy a vidéki válogatott futballisták akkoriban milyen hatalmas kedvezményeket kaptak, nevetve említi:

- A válogatott meccsek után másnap reggel nem kellett fél hét-re bemennem dolgozni a bányatrösztbe.

A remek játékos az 1958-as világbajnokság után még háromszor szerepelt a válogatottban, utoljára 1960. október 30-án, Brüsszelben, ahol 2:1-re kaptunk ki a belgáktól. A tarjáni ötös mez gazdájának ennek ellenére esélye volt arra, hogy harmadik világbajnokságára, az 1962-es chilei vb-re is kikerüljön.

– Az utazás előtt biztos csapattagnak számítottam – említi. – Benne voltam a tizenhatos keretben, de Baróti Lajos, az akkori szövetségi kapitány az utolsó pillanatban valami miatt kihagyott, és klubtársamat, a fiatal Menczel Ivánt jelölte az utazók közé. Életem egyik legfájdalmasabb élménye volt ez, mert így nem teljesült az álmom, hogy három világbajnokságon szerepeljek.

Az SBTC-t azonban Szojka még évekig irányította a pályán, mígnem 1966-ban, 35 évesen, akarata ellenére is visszavonultatták.

–A hatvanas években, noha elértem a harmadik „ikszet”, még jól ment a játék. Grosics Gyulával edzőként és játékosként is remek volt a kapcsolat. Mészáros Józseffel viszont már nem volt felhőtlen a viszonyunk. Úgy éreztem, hogy néhány évig még hasznára tudok lenni a csapatnak, ő azonban nem így gondolta. 1966. március 13-án, az első fordulóban a Ferencvárost fogadtuk, és centert játszott velem – ezt a húzását a mai napig sem értem. A lényeg az, hogy a következő meccsen már a tartalékban találtam magam, ahol még néhány mérkőzésen pályára léptem, majd május 15-én, a Kohász-stadionban a Tatabánya elleni meccs előtt búcsúztattak el, de már nem léptem pályára. A szurkolók vastapsa kísért az öltözőbe. Itt volt a televízió, Vitray Tamás készített velem interjút, de alig tudtam megszólalni. Ennyi volt a búcsú. Néhány héttel azután az öregfiúkkal Vácra mentünk játszani. Mészáros is jött, hazafelé én hoztam kocsival, és útközben megszólalt: „Férfi, ha tudom, hogy még mindig ilyen jól játszol,

nem mondom, hogy hagyassák veled abba a futballt.” Az aktív pályafutásom befejezése után még hosszú évekig játszottam a Stéccé-öregfiúknál és a magyar öregfiúk-válogatottban.

Hogy mire, kikre emlékszik vissza legszívesebben játékoskorából?

– Sok kiváló edzőm közül kiemelném Szűcs Györgyöt, aki az 1938-as világbajnoki ezüstérmes magyar válogatott játékos volt, majd kiváló szakember vált belőle, és emellett nagyszerű társ és jó barát is volt. A csapat olyan volt, mint egy család, a sikerért együtt küzdöttünk. Mindenkiel jóban voltam, de Oláh Gézával és Vilezsal Oszkárral tartottam össze a legjobban, mivel acélgyári gyerekek voltunk.

Mi volt a sikerek titka? Nos...

– A következetesség, a pontosság, és az, hogy szerettem edzeni – említi. – Tudtam, hogy a keményen elvégzett munka meghozza a gyümölcsét. Az edzőim és a vezetőim utasításait igyekeztem teljesíteni, a játékostársaimmal mindig jó volt a kapcsolat.

Szojka a visszavonulása után edzői pályára lépett. Legnagyobb sikerének tartja, hogy a Nagybatonyi Bányászt felvitte az NB I/B-be. Emellett a Stécénél, valamint az SKSE, a Kisterenye a Pásztó csapatánál is dolgozott. Végül 2003 nyaráig – 72 éves koráig! – a Stéccé pályaedzője volt. A civil életben az Acélgyárban kezdett dolgozni, majd 1950-től a Nógrádi Szénbányánál volt műszaki szerkesztő és rajzoló egészen 1988-ig, nyugdíjaztatásáig.

A mai magyar futballról nincs valami jó véleménye...

– Nem értem, hogy milyen az edzőmunkájuk és a magánéletük a mai labdarúgóknak – mondja az egykori kiválóság. – A nemzetközi mércétől nagyon el vagyunk maradva, játékképességben, futásban és koncentrációban egyaránt. Ilyen hozzáállással nagyon nehéz lesz előre lépni.

A részlegesen felújított salgótarjáni Kohász-stadiont – a kiváló játékos pályakezdésének és sok nagy sikerének színhelyét – 2007. szeptember 1-jén hivatalosan Szojka Ferencről nevezték el. A legendás labdarúgónál a családjáról is érdeklődtünk.

– A feleségemmel, Ilonával 1957 óta élünk boldog házasságban – említi. – Két gyermekünk van, Erika és Ferenc, valamint három unokánk, Dávid, Gábor és Ágnes. Minden szabadidőnket a családdal töltjük. Jól érzem magam, de a lábam már nem a régi, ezért nem járok el itthonról. A tévében rengeteg focimeccset nézek, és várom a magyar futball felemelkedését.

HUSZONNYOLCSZOR A VÁLOGATOTTBAN

1954:

06.17.: Magyarország–Dél-Korea 9:0 (4:0)
(világbajnokság, Svájc),

09.26.: Szovjetunió–Magyarország 1:1 (1:0),

10.10.: Magyarország–Svájc 3:0 (2:0),

10.24.: Magyarország–Csehszlovákia 4:1 (1:0),

11.15.: Magyarország–Ausztria 4:1 (1:1),

12.08.: Skócia–Magyarország 2:4 (1:3).

1955:

04.24.: Ausztria–Magyarország 2:2 (2:2),

05.08.: Norvégia–Magyarország 0:5 (0:2),

05.11.: Svédország–Magyarország 3:7 (2:4),

05.15.: Dánia–Magyarország 0:6 (0:3),

05.29.: Magyarország–Skócia 3:1 (0:1),

09.17.: Svájc–Magyarország 4:5 (2:3),

09.25.: Magyarország–Szovjetunió 1:1 (0:0)

10.02.: Csehszlovákia–Magyarország 1:3 (0:1),

10.16.: Magyarország – Ausztria 6:1 (1:0),

11.13.: Magyarország – Svédország 4:2 (2:1),

11.27.: Magyarország–Olaszország 2:0 (0:0).

1956:

02.19.: Törökország–Magyarország 3:1 (2:0),

02.28.: Libanon–Magyarország 1:4 (0:2),

05.20.: Magyarország–Csehszlovákia 2:4 (1:2),

06.03.: Belgium–Magyarország 5:4 (1:3),

07.15.: Magyarország–Lengyelország 4:1 (1:1).

1957:

10.06.: Magyarország – Franciaország 2:0 (1:0).

1958:

06.12.: Svédország–Magyarország 2:1 (1:0)

(vb, Svédország),

06.15.: Magyarország–Mexikó 4:0 (1:0)

(vb, Svédország),

09.14.: Lengyelország–Magyarország 1:3 (0:1).

1959:

10.11.: Jugoszlávia–Magyarország 2:4 (2:2).

1960:

10.30.: Belgium – Magyarország 2:1 (2:1).

Kovács Bodor Sándor
1982 óta foglalkozik fényképezéssel, 1988 óta dokumentumfilmkes. Kezdetben a Nógrádi Történelmi Múzeum munkatársaként, majd 1993 óta független filmsként készíti munkáit. Számos portréfilmet forgatott az azóta elhunyt nógrádi művészekről, de kamerája előtt vallanak napjaink meghatározó alkotói is.

Első dokumentumfilmjeit felkutatót és összegyűjtött archív celluloidszalagok felhasználásával készítette. Salgótarjánban készítette a Cigánydomb I-III. című filmet, mely az első tarjáni romaközösség kialakulását és felbomlását követte nyomon. Ennek folytatása volt a Fekete madarak, amely a romák életlehetőségeit vizsgálta, 2000-ben. (Mindkét filmet számos helyen vetítették, például Budapesten a Cirko-Gejzír, a Szindbád és az Uránia mozikban, valamint a Fészek klubban. Írtak róluk a Magyar Narancsban, a Filmvilágban és a Metropolisz című filmművészeti folyóiratban.)

Rendszeresen részt vesz hazai és nemzetközi filmfesztiválokon, műveit számos elismeréssel jutalmazták. (1996-ban Az év portréfilmese – Független Producerek Díja.)

Kovács Bodor Sándor 2000 nyarán Jeruzsálemben forgatta a Segítők című filmjét, amely az izraeli közösségi szociális munkát mutatja be.

2001-ben Nagy Pál portréjának második és harmadik részét Párizsban illetve más francia városokban készítette. (Ennek a filmek a francia nyelvű díszbemutatója a párizsi Magyar Intézetben volt, 2002-ben. Ugyanitt állították ki Jeruzsálemben készült fotóit, Egy hely... Jeruzsálem, címmel.)

Ez idáig harmadik külföldi munkája az Őrvidék I-II., amely a Burgenlandban élő magyar kisebbség minden napjait igyekszik nyomon követni.

Itthon és külföldön is sokan látták a Salgótarján völgyváros című filmet, melyet a Palóc Képműhely tagjaival közösen készített.

2003-ban forgatta egyik legismertebb filmjét, a „Bárki vagy, aki a mennyei hazába igyekszel...” címűt, amely a pannonhalmi bencés közösség életformáját tárja az érdeklődők elé. (A film kilencnyelvű DVD-változatát évi 150.000. turista tekinti meg a monostor fogadó épületében, legutóbb az Osztrák Televízió 2. csatornáján vetítették.) Ebből a munkából eredően Kovács Bodor Sándor a Pannonhalmi Főapátság megbízott filmese lett, és ez idáig további hat filmet készített a monostorról, illetve az évente megrendezésre kerülő Pannonhalmi Művészeti Fesztiválról. (Arcus Temporum)

Kovács Bodor Sándornak számos önálló fotókiállítása volt az elmúlt 20 évben. Salgótarján mellett bemutatkozott Balassagyarmaton, Budapesten, Pannonhalmán, Szegeden, Párizsban és Belgium több városában. (Legutóbb a Pixrael című internetes fotópályázaton szerepelt három képével, és mivel mindhárom díjazott lett, meghívást kapott Jeruzsálemba, ahol ismét lencsevégre kaphatja kedvenc fotós témáit.)

1995 és 2005 között óraadó tanárként filmelemzést és reklámfilm-készítést tanított a J. L. Seagull Szaképző Iskolában. Diákjai a második év végén önállóan készített filmmel vizsgáltak.

2008-ban családjával és barátaival létrehozták az első Rónai Művésztelepet, a RÓNART-ot. A tizenkét, főként nógrádi alkotó munkáit 2009. január 9-től a salgótarjáni Frei Caféban tekintheti meg a közönség.

Felesége Túróczi Márta, a salgótarjáni Madách Gimnázium angoltanára. Két felnőtt gyermekük van, Lea a Budapesten működő Európai Szociális Alap Kht. szociálpolitikusa, Máté ugyanitt közgazdász.

KOVÁCS BODOR SÁNDOR MUNKÁI

I. PORTRÉFILMEK: **1. Üzenetek madáryelven** (1989.) Földi Péter portré, bemutató: Arnhem, Párizs, Prága **2. „Hitem a művészet”** (1989.) Czinke Ferenc portré, bemutató: Tihany **3. „Ecsettel közeledtem a földhöz”** (1990.) Farkas András portré, bemutató: Balassagyarmat, Budapest **4. Színek és hangok** (1990.) Réti Zoltán portré, bemutató: Balassagyarmat **5. Befejezetlen kép** (1991.) In memoriam Hegedűs Morgan 1953-1990, bemutató: XXIV. Budapesti Független Filmszemle 1992, I. Országos Kábeltelevíziós Filmfesztivál 1994., Lakitelek – II. díj **6. Kisvárosi Gulliver** (1992.) Posztumusz portré Hibó Tamásról, bemutató: 40. Országos Független Filmfesztivál, Győr- Budapest 1993. (A legjobb zenei szerkesztés díja), I. Országos Kábeltelevíziós Filmfesztivál 1994. Lakitelek (II. díj) **7. A fények festője** (1993.) In memoriam Iványi Ödön 1919-1985 **8. Auto-Freud-mobil** (1993.) Csemniczy Zoltán portré, bemutató: XXV. Budapesti Független Filmszemle Prága, Balassagyarmat **9. Ha szárnyam lenne, repülnék** (1993.) Oláh Jolán portré I., bemutató: Mediawave '94, Nemzetközi Filmfesztivál, Győr Országos Kábeltelevíziós Filmfesztivál, 1994. Lakitelek, (II. díj), II. Nemzetközi Cigány Filmfesztivál, Budapest 1995. **10. A kék madár** - Oláh Jolán portré II. (1994.), bemutató: Worldwide 1995 Rövidfilm-fesztivál, Toronto, 43. Országos Független Filmfesztivál 1996, Szombathely (A legjobb portréfilm különdíja) Mediawave '96, Nemzetközi Filmfesztivál, Győr Országos Tematikus Filmszemle, Eger 1996. (Külföldi a film kifejező erejéért), Duna TV, 1997 **11. Képek régi cigányokról** (1995.) Balogh Balázs András portré (A Soros Alapítvány támogatásával), bemutató: 27. Magyar Filmszemle, Budapest '96. Mediawave '96, Nemzetközi Filmfesztivál, Győr Duna TV, 1997. **12. Monológium I. rész** (1997.) Nagy Pál portré – Salgótarján, bemutató: Kossuth Klub, Budapest 29. Budapesti Független Filmszemle Magyar Intézet, Párizs **13. Monológium II-III. rész** (2002.) Nagy Pál portré – Párizs, bemutató: Magyar Intézet, Párizs MU Színház, Budapest, Csokonai Napok, Héviz

II. DOKUMENTUMFILMEK: **1. „Bennünket leírtak”** (1991.) Nógrádi katonák a II. világháborúban, bemutató: Székesfehérvár **2. Társadalmi események Salgótarjánban 1948-1949-ben** (1991.) Korabeli amatőr filmfelvételek alapján **3. Salgótarján a Ma-**

gyar Filmhíradók tükrében 1919- 1975 (1994.) Archív híradós felvételek alapján (Salgótarján Város Önkormányzatának támogatásával) **4. Az első polgármester** (1994.) In memoriam dr. Förster Kálmán 1885-1971, Korabeli amatőr felvételek alapján (Salgótarján Város Önkormányzatának támogatásával) **5. Nógrád Megye a Magyar Filmhíradókban 1934-1971** (1996.) Archív híradós felvételek alapján (A Nógrád Megyei Mecénás Alapítvány támogatásával); **6. Salgótarján 2000 felé** (1996.) Kulturális Napló 1995-96-ból (Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának megbízásából), bemutató: Másképp Alapítvány, Budapest Héber Egyetem, Jeruzsálem (angol nyelven is) **7. Cigánydomb I-III.** (2000.) Az első salgótarjáni romaközösség kialakulása és felbomlása (A Soros Alapítvány támogatásával), bemutató: Cirkó Gejzír Art Mozi, Budapest, Fészek Művész Klub, Budapest **8. Fekete madarak III.** (2001.) A sal-

gótárjani romák életlehetőségei napjainkban (A Soros Alapítvány támogatásával), bemutató: Cirkó Gejzír Art Mozi, Budapest, Fészek Művész Klub, Budapest **9. Segítők – Jeruzsálem 2000** (2002.) Az izraeli közösségi szociális munka bemutatása, bemutató: ELTE Szociológiai Intézet, Budapest **10. Salgótarján Völgyváros** (2002-2003.) természet – építészet – kultúra (A Palóc-Képműhellyel közösen) (több nyelvű DVD), bemutató: Duna TV **11. Őrvidék I-II.** (2003.) A Burgenlandi Magyar Kultúregyesület 35 éve (Az Osztrák Szövetségi Kancellári Hivatal támogatásával), bemutató: Felsőőr, Bécs **12. „Bárki vagy, aki a mennyei hazába igyekszel...”** (2003.) Másfél évezredes életforma Pannonhalma monostorában (8 nyelvű DVD), bemutató: Duna TV, ORF2 Osztrák Televízió **13. A csend hangjai** (2004.) Egy hallássérült fiatalember küzdelme az önálló életért (A Szív a Szívért Alapítvány támogatásával) **14. Cered/et/i művek** (2005.) Ars Tarnatica Fesztivál, bemutató: Szlovák Intézet, Budapest, Nógrádi Múzeum, Losonc **15. Honvédó város Salgótarján** (2005.) Az 1919-es harcok bemutatása, bemutató: Hadtörténeti Intézet, Budapest **16. II. Arcus Temporum** (2005.) Pannonhalmi Művészeti Fesztivál, bemutató: Collegium Hungaricum, Bécs **17. Teremtő emberek** (2006.) Innovációs séta Nógrádban (Brunda Gusztáwval) **18. Szent Márton és Pannonhalma** (2006.) Az 1000 éves monostor bemutatása, Film a gyermeklátogatók részére **19. III. Arcus Temporum** (2006.) Pannonhalmi Művészeti Fesztivál **20. Két ember** (2007.) Értelmi sérültek elhelyezkedése a nyílt munkaerő piacon **21. IV. Arcus Temporum** (2007.) Pannonhalmi Művészeti Fesztivál

VII. MÚZEUMI FILMEK – KIÁLLÍTÁS BEMUTATÓK:** **1. Nógrád megye múzeumai** (1989.) **2. Korhangulat Salgótarjánban 1918-19-ben** (1989.) **3. Művészek és mecénások** – Salgótarjánban a XX. század első felében (1990.) **4. Mikszáth** – Korrajz a Tekintetes Vármegyéről és a Tisztelt Házról (1990.) **5. Legújabb régészeti ásatások Nógrád megyében** (1987-1990.) **6. Pénzintézetek – Értékpapírok Nógrád megyében a XIX. Században** (1991.) **7. A Losonci 23. gyalogezred a Donnál** (1991.) **8. Volt egyszer egy mesterség** – Szlovák drótosok (1991.) **9. Nyolc év a korona mellett** – Juhász György egykori koronaőr visszaemlékezései
** A felsorolt filmek a Nógrádi Történeti Múzeum tulajdonában vannak.

III. REFERENCIAFILMEK: **1. BEG-Salgó** (1995.) **2. A Népjóléti Képzési Központ** (1996.) **3. Nógrádi Panoráma** (1998.) A Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara filmje (angol nyelven is) **4. Főiskola Salgótarjánban** (2002.) A Pénzügyi és Számviteli Főiskola referenciafilmje **5. Tokaj – Hétszőlő** (1998.) A klasszikus szőlőtermesztés és aszú készítés bemutatása **6. Jövünk kapuja az innováció** (2004.) (Brunda Gusztáwval)

VIII. VIDEÓKLIPEK: **1. Bolond a világ** – Saigon (1996.) **2. Házassághirdetés** – Fanyúl (1996.) bemutató: 28. Budapesti Független Filmszemle **3. Ez nem az a party** – Macskanadrág (1999.) **4. Tépjél újra szét** – Szürkeállomány (1999.), bemutató: Viva+, RTL Klub, Duna TV

IV. FILMETŰDŐK:

1. Művésztelep Mátraalmás 1985-1991 (1992.) **2. 75 éves a Madách Gimnázium** (1998.) **3. Horvátország** (1998.) **4. Jeruzsálem 2000** (2001.) (Előtanulmány) **5. „Az évek évszázadokat léptek”** (2002.) Versklip Salgótarján várossá nyilvánításának 80. évfordulójára **6. Privát Salgótarján** (2002.) Amatőr felvételek a '70-es évekből **7. Ceredi impressziók** (2003.) A VIII. Cered - Salgótarján Nemzetközi Művésztelep bemutatása **8. Talált képek Somoskői Ödönről** (2003.) **9. Töredék** (2004.) In memoriam Vertich József

PUBLIKÁCIÓK:

1. Mélyről az átomig Dukay Nagy Ádám interjúja Palócföld 2000/2. szám **2. Monológium I.** Nagy Pál portré (Salgótarján) Filmszöveg Palócföld 2002 Salgótarjáni Különszám **3. Monológium II-III.** Nagy Pál portré (Párizs) Filmszöveg Palócföld 2003/1. szám **4. „Hítem a művészet”** Czinke Ferenc portré „Ecsettel közeledtem a földhöz” Farkas András portré Filmszövegek Palócföld 2003/4. szám **5. Oláh Jolán portrék** Filmszöveg Pannonhalmi Szemle 2003/4. szám **6. Két művészportré** Hegedűs Morgan – Hibó Tamás Filmszövegek Palócföld 2004/1-2. szám **7. „Bárki vagy, aki a mennyei hazába igyekszel...”** „Másfél évezredes életforma Pannonhalma monostorában Filmszöveg (Varga Mátyással) Pannonhalmi Szemle 2004/3. szám **8. Cigánydomb** Az első salgótarjáni romaközösség kialakulása és felbomlása Filmszöveg (Előszó: Bedegyi Győző) Palócföld 2005/3. szám

V. SZOCIÁLPOLITIKAI OKTATÓFILMEK*:

1. Idősek a társadalomban **2. Gyermekvédelem I-II.** **3. Szociális munka, szociális munkás** **4. Szociálpolitika** (Ferge Zsuzsával) **5. Szegénység** **6. Hajléktalanság I-II.** **7. Fogyatékosok a mai magyar társadalomban**

* A felsorolt filmeket KBS rendező-operatőrként jegyzi. A filmek 1998 és 2000 között PHARE támogatásban részesültek.

8. Szociális és gyermekvédelmi szolgáltatások standardizációja (2007.) Nyolc film a Szociálpolitikai Intézet részére (Tar Judittal)

VI. SZOCIÁLPOLITIKAI FILMEK: **1. Lakhatás Magyarországon 1900-2000** (Goldmann Róberttel) **2. Szegénység Magyarországon 2000** (Goldmann Róberttel) **3. A falugondnok** (2000.) (Kun Zsuzsával) **4. Magyarország** (2000.) A szociálpolitika kialakulása a kezdetektől napjainkig (Kun Zsuzsával);

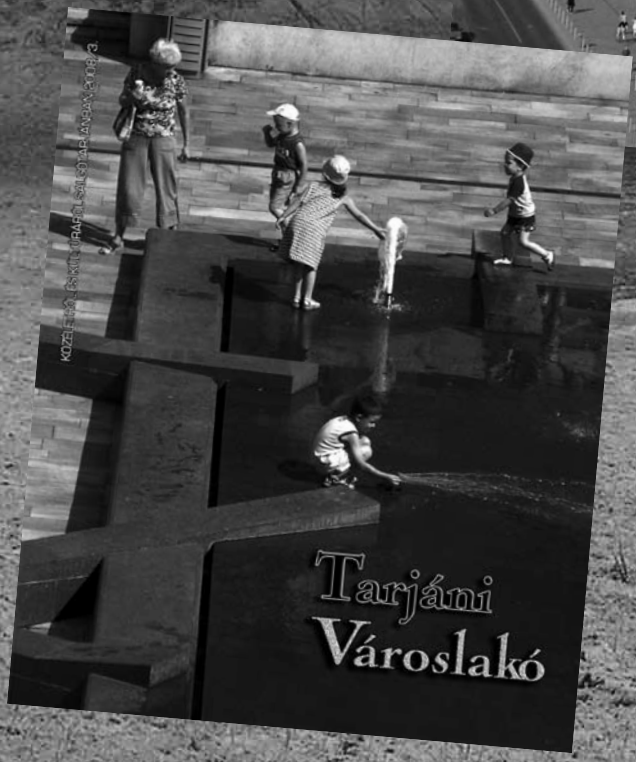
FOTÓKIÁLLÍTÁSOK:

1. **Közelítések** (1992.) (Buda Lászlóval) József Attila Művelődési Központ, Salgótarján
2. **Jelenetek egy el nem készült filmből** (1995.) Szerb Templom, Balassagyarmat
3. **Zárójelek** (1998.) (Buda Lászlóval, Molek Csabával, Puskás Ákossal)
József Attila Művelődési Központ, Salgótarján
4. **Egy hely... Jeruzsálem** (2002.); Magyar Intézet, Párizs Antwerpen, Belgium
5. **Párizs-Videó** (2002.) Seagull Galéria, Salgótarján Beltex, Budapest
6. **Pannonhalma 2003**, Fogadalmi Templom, Szeged
7. **Montázsok** (2004.) Nógrádi Történelmi Múzeum, Salgótarján (A IX. Cered - Salgótarján Nemzetközi Művésztelep résztvevőinek közös kiállítása.)
8. **„L”** (2005.) K.B.S. 50 éves, JAMK, Salgótarján
9. **Cigánygyerekek** (2005.) Megyeháza Galériája, Salgótarján

K.B.S. INTERJÚI ÉS ÍRÁSAI A TARJÁNI VÁROSLAKÓBAN:

- 2007/3.:** **Az élet, amely élt engem”** - Interjú Nagy Pállal
A többi-kegyelem - Beszélgetés Varga Mátyással
- 2007/4.:** **„Végül is én szeretem ezt a várost”** - Találkozás Kubinyi Júliával
Fekete madarak - A salgótarjáni romák helyzete 2000-ben (filmszöveg)
- 2008/1.:** **„Festészettel már nem lehet megváltani a világot”**
- Interjú Lóránt János Demeterrel
Egy perzsa filmes Salgótarjánban - Találkozás Shah Timorral
- 2008/2.:** **A modern építészet múltja és jövője** - Interjú Rajk Lászlóval
Jeruzsálemben egyedül - Találkozás Wim Wendersszel
- 2008/3.:** **A csend hangjai** (filmszöveg)
RÓNART - Emlékek és gondolatok az első Rónai Művésztelep megrendezése kapcsán
- 2008/4.:** **Válságmenedzser egy életen át** - Interjú Tari Miklóssal

400.- Ft

1 953178 837413